ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXI — Број 396
субота 1 август 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

МРЕЖА... НАС ИЗДИЖЕ!
СПАСЕНИ СМО!
НИКАД ВИШЕ НЕМОЈ ТО ДА УЧИНИШ, ДЕЈЛ!
ЈА... ВОЛИМ ТЕ.. ХТЕЛА САМ ДА СЕ **ТИ** СПАСЕШ...

УВРЕЂЕНА ОНИМ ШТО ЈЕ ВИДЕЛА НА ЕКРАНУ...
КАКО СЕ УСУЂУЈУ ДА МИ ТАКО БАЦЕ У ЛИЦЕ СВОЈУ ЉУБАВ... И ТО ПОШТО САМ ИХ СПАСЛА! НЕКА ОБОЈЕ **СТРАДАЈУ!** НИ ПРСТОМ ВИШЕ НЕЋУ МРДНУТИ!
ФЛАШЕ... ПОГЛЕДАЈ... ГОРЕ!
УЖАСНО КРИЛАТО ЧУДОВИШТЕ УСТРЕМИЛО СЕ НА ПАР У МРЕЖИ...
ОД ОНЕ СТРАШНЕ РИБЕ МОГЛИ СМО ЈОШ НЕКАКО УМАЋИ! АЛИ ОВО...
ОВО НАС МОЖЕ СВУДА ПРАТИТИ!

ПРОВЛАЧИ КАНЏЕ КРОЗ МРЕЖУ!
ФЛАШЕ... УХВАЋЕНА САМ!
ОСТАНИ ГДЕ СИ, ДРАГИ! НЕ МИЧИ СЕ! МОЖДА **ТЕБЕ** НЕЋЕ ПРИМЕТИТИ

НЕ, ФЛАШЕ... НЕ! ВРАЋАЈ СЕ! НЕ ПОМАЖЕ!
КАНЏЕ СУ КАО ОД ЧЕЛИКА... НЕ МОГУ ИХ ОТВОРИТИ!
БРЗИНОМ ОЧАЈНИКА ФЛАШ СЕ УСПИЊЕ УЗ ОМЧЕ МРЕЖЕ...
ТО ЈЕ ЈЕДИНИ НАЧИН ДА НАВЕДЕМ ПТИЧУРИНУ ДА ПУСТИ ДЕЈЛ!

ДА ПРИВУЧЕМ ЊЕНУ ПАЖЊУ НА СЕБЕ!
ВАЉДА ЋЕ ЈЕ ОНДА ПУСТИТИ И БАЦИТИ СЕ НА МЕНЕ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

У овом броју:

Т/6/59

ЧОВЕК У ПЕЋИ

Инжењер једне америчке фабрике која производи одела за заштиту од пожара седео је три минута у пећи где је температура износила 700 Целзијусових степени. У једној руци држао је свежањ дрва, а у другој комад меса. Дрва су изгорела, а месо се испекло, док је он жив и весео изишао из пећи. Ова одела се сада производе за раднике који обављају посао крај високих пећи у челичној индустрији, као и за ватрогасце.

РЕТКА КОЛЕКЦИЈА

Највећу колекцију — око осам стотина хиљада новчаница повучених из оптицаја, поседује М. Е. Шустер, пензионер, становник немачког града Нирнберга. Његова збирка је усто и најбогатија јер садржи најразноврсније примерке старих новчаница из свих могућих земаља света, а тешка је једну тону. Овај стари љубитељ још старијих новчаница подигао је од своје уштеђевине једну зградицу у врту где је сместио ову своју збирку.

ЈОШ ЈЕДАН НОВИ МОДЕЛ ОЛОВКЕ

У Источној Немачкој су пустили у продају нови модел оловке, опремљен логаритамским таблицама и термометром. Конструктор сматра да ће он највише користити инжењерима и другим радницима запосленим у лабораторијама.

БИЛА ЈЕДНОМ ЈЕДНА СТАРА УЧИТЕЉИЦА

У Цветковој улици у Београду постојала је једна кућа које данас више нема. У последње време се толико гради да преко ноћи нестају блокови старих кућа, па зато није чудо што нема више ни оне у којој је становала госпођа Леонтина, позната становницима свих кућа од првог до последњег броја, с парне и непарне стране. Била је то стара пензионисана учитељица. У кућу је примала само понеког из комшилука, а са децом из улице одржавала је добровољне часове, првенствено о лепом понашању.

Сви у улици су поштовали стару учитељицу, која се ту доселила однекуд из Хрватске али је свима говорила да се сматра старом Београђанком и да не би могла замислити да живи у другом граду. Око себе је прикупљала децу из суседства, па их је чак изводила и у шетњу, певала им и причала и деца су је много заволела.

Дечаци и девојчице су постали младићи и девојке и тек су онда дознали да њихова „госпођа Леонтина поред учитељске школе има и завршен филозофски факултет и да се нарочито занима друштвеним наукама“.

Одакле и како је дошла у Београд, — готово никад није причала. Ни о својој прошлости. Живела је сама, са много књига на полицама, и са цвећем у саксијама на прозору. У њеном стану цвркутало је неколико шарених птичица у кавезима, а свака је имала име и одазивала се кад би је она позвала.

Кроз стан госпође Леонтине прошло је много девојчица и дечака. Они су били њена радост. Удаљена из школе и пензионисана са минималном пензијом због политичких ствари, она је живела тако скромно да се у улици говорило како живи од „ваздуха“. Њени мали питомци су јој зато доносили понуде, али је она све то одбијала а ако би и примила одмах је узвраћала поклоном.

Кад је дошао рат, и кад се у Београду све изменило, стара учитељица се сасвим повукла. Напустили су је и некадашњи њени „питомци“ јер они који су одрасли пошли су својим путевима. Тешки дани указали су и омладини други правац живота: понегде су девојчице и дечаци преузели на себе да се брину о целом домаћинству, о својој млађој браћи и да помажу мајкама које су остале саме, јер су очеви одведени у ропство, нестали или стрељани.

Једног дана госпођи Леонтини „утрча у кућу нека уплакана жена“. Њеног јединца сина одвели су, ко зна куда, можда у специјалну полицију одакле се мало ко враћа. А он је био још такорећи дете, тек што је навршио шеснаест година. Долазио је и био је љубимац госпође Леонтине.

Стара учитељица са сузама у очима тешила је очајну мајку. Обе су се осећале немоћне, јер која би од њих могла да се супростави страшној сили што уништава народ у Србији.

После овога она је замишљено села поред прозора. У соби се чуо само цвркут птица. Био је децембар 1942 године. Напољу је падао снег и забелео улицу. У соби је постајало све мрачније, ућутале су се и птице у кавезима. Госпођа Леонтина упалила је малу сијалицу на свом прастаром писаћем сточићу, из фиоке извукла табак хартије и почела да пише...

Писала је писмо претседнику тадашње окупаторске владе у Србији генералу Недићу. Изнела је сва своја осећања и своја најдубља убеђења. Разоткрила је све оно што је годинама у себи самотна тајила.

„Из оваквог мог става дошла сам до убеђења да је комунистичко уређење у свету једино које може да пружи свим људима иста права на живот, и у томе сам чврста и постојана јер сам констатовала да у Србији државничке личности не воде никакву народну политику у циљу побољшања животних услова, већ се грабе само за своје личне интересе. Фашистичке идеологије не могу да имају никаквог успеха. То је смрт човечанства, његова пропаст. Фашизам ће бити смрвљен и сви они који га подржавају. Не постоји никаква влада Народног спаса. То је лаж. Спас је у комунизму, у ослобођењу људи. И једино комунистичка влада може да буде спас за народ.“

Писмо је пламтело побуном и мада усамљено било је израсло из народне револуције, чије је првоборце стара учитељица очекивала и на свом прагу. „Иако са месном комунистичком организацијом или са комунистима посебно немам никакве везе, ја се сматрам отвореним и бескомпромисним комунистом и као таква спремна сам да примим све последице. У мом ставу према комунизму не може да дође до промена, јер сам потпуно свесна његове вредности и једино у њему гледам спас и срећнију будућност човечанства“.

И на крају писма — као своју изричиту молбу „господину претседнику српске владе“ — истакла је „Молим да ослободите најмлађег комунисту осуђеног на смрт стрељањем, а уместо њега да будем стрељана ја“.

Свакако да је ово писмо старе учитељице изазвало забуну код тадашњих власти. О томе сведоче и двадесетак страница нарочитог записника Специјалне полиције.

„Баба је луда“ — забележио је на једном акту Бећаревић, злогласни шеф одељења за прогон комуниста и родољуба. Генерал Недић је са своје стране наредио да се та ствар „посебно испита“. Послати су специјални агенти да је саслушају и да виде „о чему се ради“.

Али она је свима редом одговарала оно што је изнела и у свом писму и тражила да својим животом откупи живот најмлађег комунисте.

После овог, она је упутила још неколико писама генералу Недићу и у једном му казала да је исти „као и остале звери које су насрнуле на човечанство“.

Стара учитељица није успела да спасе „живот најмлађег комунисте“ јер је и њу ухапсила специјална полиција. Дуго је била мучена. Случајно је сачувана хартијица коју је она упутила шефу мучилишта злогласном Бећаревићу: „Молим пошаљите ми вашег полицајца да ме одмах одведе у смрт стрељањем, јер вама није циљ да неког непотребно мучите него да уништите оне који не мисле као ви...“

А један њен мучитељ додао је на тој изгужваној хартијици: „Хоћеш рат, Секо, сад пати!“

И џелати су се ругали: „Ево лепе књижевности“, дописао је један, а други: „ја мислим да је треба послушати“. Коначна одлука је гласила: „Поступити у вези ранијег разговора“.

Уз записник специјалне полиције сачуване су и последње њене речи: „Српском народу, уочи моје смрти, у последњем писму које сада пишем, желим предати најбољи део мог животног сазнања: смрт није болна, она је чак лепа када часно следимо позив своје савести...“

Крајем децембра месеца 1942 године стан госпође Леонтине остао је празан.

И ОНИ...

Млазни авиони постају радиоактивни кад сувише високо лете. На крилима апарата „Комет“ кад су се попели на 14.000 метара један научник је открио радиоактивност, која је потицала од стронцијума 90 заосталог у атмосфери после експлозије водоничних бомби.

ДА НЕ МОЖЕ РЕЂЕ БИТИ...

Супружници Питерсон тренутно су бацили у засенак истакнуте филмске глумце, конструкторе ракета, боксерске шампионе и све оне којима Американци иначе посвећују највећу пажњу. У Фјервју, у америчкој држави Утах, где они живе, стижу новинари из целе Америке да их интервјуишу. А због чега све то? Питер Питерсон, који има 98 година и његова исто толико стара жена саставили су равно 80 година брака. То заиста ретко славље честитао им је лично претседник Ајзенхауер и целокупна јавност. Обоје су рођени кад је Линколн био изабран за претседника, а венчали се за претседниковања Ратерфорда Хајеса, 1878 године, кад Утах још није уживао статус савезне државе. Било им је тада 18 година. Данас „национални брачни рекордери“, каква им је титула додељена, имају 253 директна потомка.

7.800 листова, новина и часописа, дневних, недељних, петнаестодневних и месечних, на равно 67 разних језика, излази у Совјетском Савезу.

ПРИЧЕ О НАРТИМА

Батрадз и Алдар

Тешка година настала је за нарте. Глад је угрожавала живот људи. И тада Батрадз рече својим родитељима:

— Пођимо негде даље од нашег рода, па ме тамо продајте. Можда ће вам то спасти живот.

Тако су и учинили. Отишли су у далеку земљу и тамо је Батрадза купио један богат алдар. Стао је Батрадз да ради код алдара. А како је радио? Изјутра би потерао у шуму сто пари волова, заједно с корењем чупао би дрвеће, рубио с њих гране. Друге горосече не би још ни стигле до шуме, а Батрадзови волови већ су вукли исечена стабла алдаровој кући. Како да се онда алдар не радује?

— Доброг роба сам купио, — мислио је.

Тако је протицао дан за даном. Али једног дана богови су послали на насеље алдара страшнога уаига (уаиг је човеколико зло чудовиште, физички веома снажно, али неокретно и глупо). Иде тај уаиг улицама, а сви у страху беже од њега.

— Ко је овај? — запитао је Батрадз свога господара.

Алдар му одговори:

— То је уаиг — насилник. Морамо се откупити од њега иначе ће нам нанети свакакво зло.

Истрчао је Батрадз на улицу и потрчао за уаигом. Алдар је стао да виче за њим, да га опомиње. Али, Батрадз га и не слуша.

— Уаиг ће га убити. Жао ми је што ћу изгубити тако снажног и вредног радника, — вајкаше се алдар.

Батрадз је стигао уаига, зграбио га за руку, подигао га високо изнад земље и свом снагом га бацио. Уаиг није стигао чак ни да крикне — леже мртав пред Батрадзове ноге.

Обрадовао се народ, окружили људи Батрадза, диве му се. И алдар је дотрчао, није се више бојао да изиђе из куће. Потапшао је Батрадза по рамену и рекао му:

— Баш си јуначина, ти, добра куповино моја! Јунак си, радник!

— Зар ниси могао да ме једноставно назовеш по имену? Зашто ме потсећаш да си ме купио? Зар би, да си ме назвао именом, умро због тога неко из твоје породице? — намрштено је рекао Батрадз и удаљио се.

Сутрадан ујутру упрегао је Батрадз сто пари волова у сто кола и рекао алдару:

— Одлазим од тебе. Да ме ниси потсетио да сам роба, ја бих продужио да ти радим. Овако си ме ослободио тим својим речима и ја се враћам својој кући.

Натоварио Батрадз на сто кола све што му се од алдарског блага и ствари свидело, викнуо на волове и вратио се нартима. А алдар је отворених уста остао да гледа за њим.

ПРИЧЕ О НАРТИМА

Како се Уризмак растајао са Шатаном

Разгневио се Уризмаг и рекао својој жени Шатани:

— Молим те именом бога, врати се у свој родитељски дом. Узми из наше куће све што желиш, сваку драгоценост која привлачи твоје срце — само иди од мене: не могу више с тобом да живим.

— Добро, — одговори Шатана. — Зар ја могу имати нешто против онога што ми наређује муж мој, дат ми од судбине? Испунићу твоју вољу, али и ти испуни моју последњу молбу. Читав живот провела сам с нартима, делила с њима со и хлеб. Хајде да приредимо опроштајну гозбу: желим да последњи пут подигнем пехар у знак поштовања свима нартима.

Пристао је Уризмаг и приредио опроштајну гозбу. Шта све Шатана није изнела на трпезу! Најбоља јела и пића из својих остава. Седам дана и седам ноћи преседели су нарти на гозби, а кад су почели да се разилазе, Шатана рече младим нартима који су послуживали на пиру:

— Слабу смо почаст указали нашем господару: он је још сасвим трезан. Принесите му, с речима љубави, чашу поштовања.

Млади нарти стали су му приносити једну чашу за другом. Много је и пре тога попио Уризмаг, али кад је испио све те чаше поштовања, сасвим се опио и пао у дубок, бесвестан сан. После тога млади нарти су отишли.

Тада је Шатана упрегла у кола најухрањеније волове, најмекшом сувом травом покрила је дно кола, прострла преко траве постељу, покрила је ћилимом и на ћилим положила уснулог мужа.

Ништа више није узела са собом, читаво богатство оставила је у кући. Потерала је волове и кола су пошла из дворишта.

Кад су с планине сишли у равницу, Уризмаг се отрезнио и отворио очи. Види: седи крај њега Шатана, тера муве с његовог лица, нагиње се над волове и гони их брезовим прутом.

Запрепастио се Уризмаг, не схвата: какво је то чудо?

— Ми као да идемо некуда? — запитао је Шатану.

— Видим да си заборавио да си ме отерао из свог дома. И, ево, ја се враћам родитељској кући.

— Тога се сећам, — рече Уризмаг. — Али куда то мене возиш?

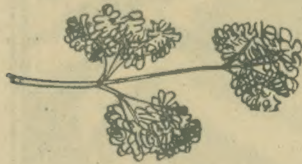
— Терајући ме, рекао си ми: узми из нашег дома благо које је најдраже твоме срцу. А ја немам блага драгоценијег од тебе. И ја сам, ето, узела тебе, а све остало нека остане.

— Каквог сам ђавола узео од жене! — рече, насмејавши се Уризмаг.

Помирио се Уризмаг са женом, заједно су се вратили у свој дом и наставили да живе у љубави и слози.

МАЛЕ ВЕСТИ

ПРОТИВ КОМАРАЦА — першун. Ботаничари и лекари су открили нове особине ове биљке. Седам грама свежег першуна довољно је да покрије целокупну потребу нашег организма за Це витамином. Затим, он потстиче на рад бубреге, а истовремено је од користи против инсеката. Ако откривене делове тела добро истрљате једном везом ове

биљке, инсекти вас неће ујетати, јер ће их одбијати мирис. А ако ово нисте учинили па вас комарац уједе, болно место истрљајте першуном, његови састојци ће побољшати крвоток и бола ће одмах нестати, јер ће крв да уклони убризгани отров. За разлику од другог биља, першун се може давати и малој деци.

СУНЦЕ КАО ЛЕКАР. — Познато је да сунце лечи неке кожне болести као што су, например, извесни екцеми. Али, зато што се лети много знојимо, ствара се подлога за пло

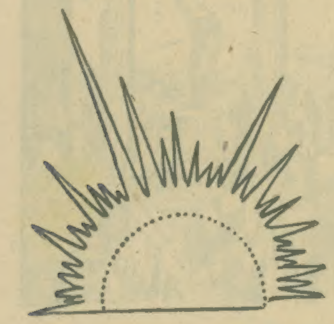
дан развој микроба на кожи који могу да проузрокују и права кожна обољења. Да до тога не дође, потребно је да се лети обрати већа пажња на хигијену тела неголи зими.

ЗАБЛУДА О ПОЦРНЕЛОЈ КОЖИ НА СУНЦУ. — Кад нам кожа потамни то не значи да је и очврсла за сунчеве зраке који јој више ништа не могу. Кожа почиње да тамни обично трећег дана, што значи да пигмент тада избија на површину. Уствари, ова појава означава звоњење на узбуну а не да је

заштитна блокада завршена. Тек после две недеље, кад организам почне да производи вишак пигмента и кад се наше тело покрије изумрлим ћелијама које дају кожи изглед крљушти, можемо сматрати да смо добили оклоп против ултравиолетних зракова. Значи, да се навикнемо на летње сунце потребно је две недеље.

БОЛЕСНА ЈЕТРА И СУНЦЕ — Установљено је да најтеже сунчане опекотине добијају они људи који пате од јетре. Овим болесницима се препоручује опрезност из два разлога: да не би добили опекотине и да прекомерно сунчање не погорша обољење јетре. За време годишњег одмора на мору или обали реке треба се пре-

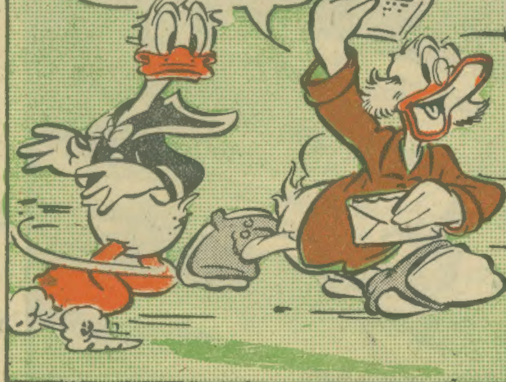

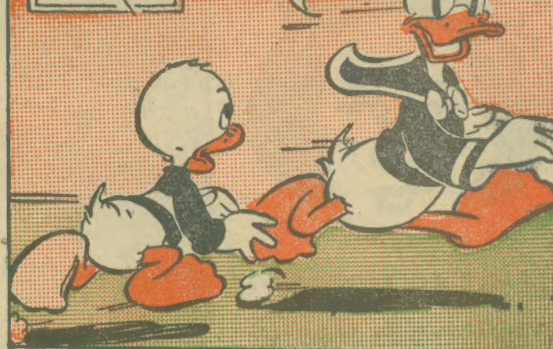
тежно хранити месом, рибом и поврћем, у коме има доста витамина.

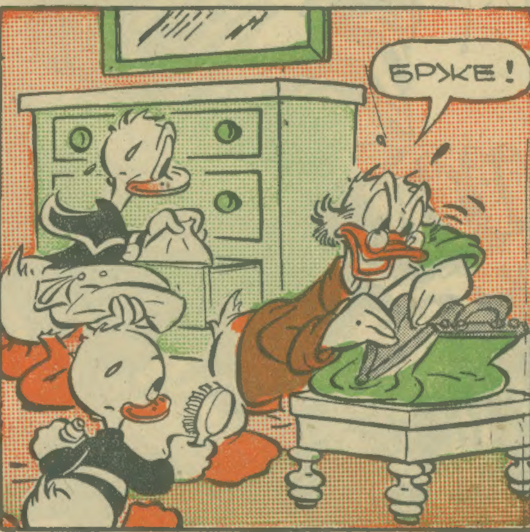
ЧУДНИ СЛУЖБЕНИЦИ

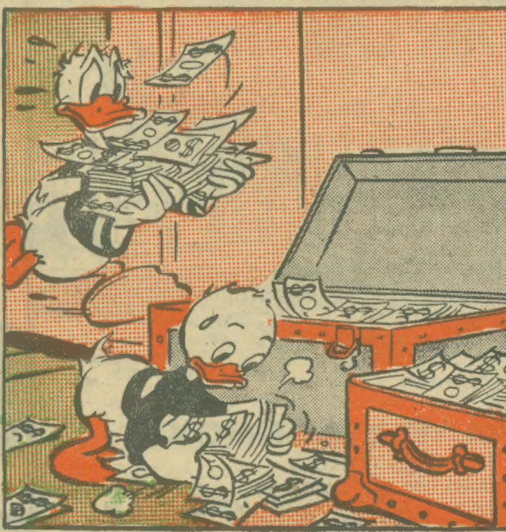
У немачком граду Карлсруе изгласана је у општинском буџету и сума од четрнаест милиона динара са мотивацијом: „за упошљавање десет нових службеника". Уствари она ће бити утрошена за набавку извесног броја мачака које треба да истребе мишеве и пацове из општинских зграда ове немачке вароши.

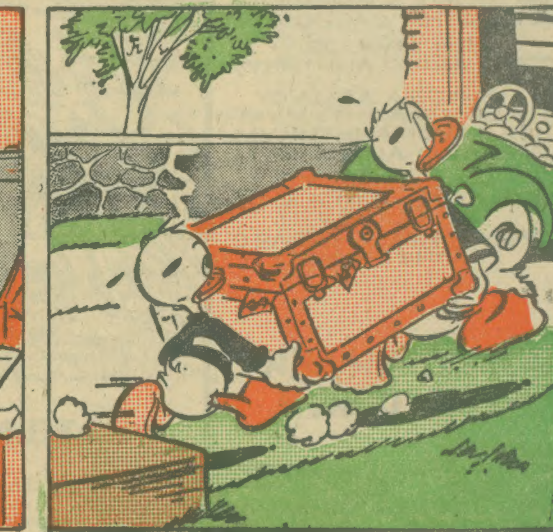

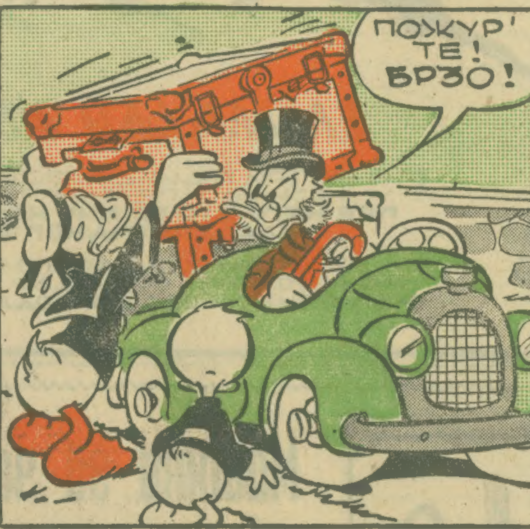

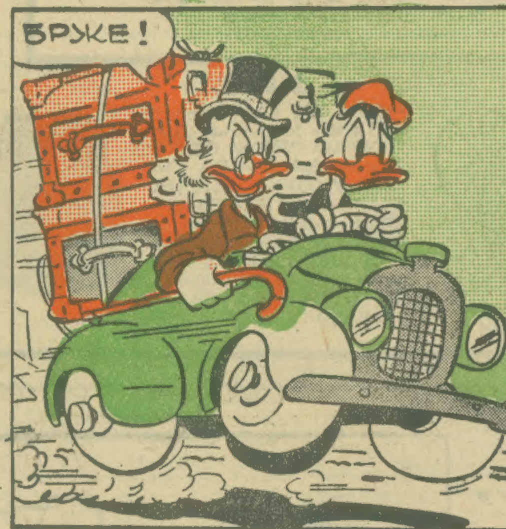

НАСЛЕДНИК »НОРМАНДИЈЕ«

У бродоградилишту Сен Назер, у Француској, припремљен је наследник „Нормандији" која је са својих 70.000 тона била највећа француска лађа. У своје време она је била и најбржа па је добила и „Плаву траку". Нова лађа „Француска" носиће светски рекорд у погледу дужине са својих 315 метара. Тешка ће бити 55.000 тона, а имаће стабилизаторе, климатске уређаје, два басена за пливање, биоскопску салу са широким платном и гаражу за 120 аутомобила. Примаће око 2000 путника, а пловиће по Атлантику брзином од 58 километара на сат.

Редовна пловидба овом лађом почеће 1961, а конструисана је тако да ће касније моћи да се у њу угради и атомски мотор.

»Мала« разлика

Наша планета је прилично стара: помоћу радиоактивних мерења израчунате су две милијарде година. То је истовремено и најдуже „време" везано за планету на којој живимо. За најкраћи, пак, временски период сматра се време за које се догоди кратак спој у

електричној мрежи: он траје само петомилионити део једног секунда.

СУНЦЕ ПОКАЗУЈЕ

Чувени обелиск познат под именом „Клеопатрина игла" уствари је био сунчани часовник. Египатски фараон Тутмос Ш (око 1.500 година пре наше ере) служио се мањим, покретним сунчаним часовницима које је увек носио са собом кад би кретао на какво путовање.

ЗБОГ БОЛЕЋИВОСТИ

Американка Мек Ке, којој је сада преко седамдесет година, одговарала је пред судом у Ници што је била одвећ болећива према голубовима. У згради где станује она је запатила толико голубова да су је и власници зграде и суседи морали да туже суду, јер су ове, истина лепе али нечисте птичице, до неподношљивости загадиле и саму станбену зграду и читаву околину. Суд јој је због њене старости изрекао благу пресуду — мисис Ке у најкраћем року треба да како зна и уме, расели своје љубимце а зграду доведе у првобитно стање.

УЛТРАЗВУК ПРОТИВ ПАЦОВА

Мишеви се могу довести готово до лудила ултразвуком који човеково уво, наравно, не чује. Једна фирма у Кливленду је установила приликом експеримената са ултразвуком да се пацови разбеже и то од звука који не смета ни човеку ни домаћим животињама. У почетку су они били само узнемирени а затим узбуђени и у току 72 часа сви су побегли.

»ТРБУХ« ПАРИЗА У 1877 ГОДИНИ

По једној старој статистици, у Паризу се 1877 године појело и попило: 133,325.535 килограма меса, 20,788.859 килограма живине и дивљачи, 19,871.001 килограм сувог меса, 25,380.664 килограма рибе, 2,660.855 килограма острига, 14,979.114 комада јаја, 14,099.249 килограма бутера, 4,343.137 хектолитара вина, 106.540 хектолитара ликера, 206.487 хектолитара пива и 89.947 хектолитара воћног сока.

Фудбалери с брадама

Играчи фудбалске екипе „Гурим" из Ирана постали су познати широм земље због својих брада. Ипак пре извесног времена добили су наређење да браде обрију пошто је дошло до једног инцидента: једном играчу се заплела брада у рајсфершлус на кошуљи и тако је заустављена игра утицала и на њен резултат.

Ripley's — ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ЛОРЕТА ЛИ ЛИНТИКУМ

И ОСТАЛА 4 ЧЛАНА ЊЕНЕ ПОРОДИЦЕ СВИ ИМАЈУ 3 ИМЕНА КОЈА ПОЧИЊУ СЛОВОМ „Л"

ЊЕН МУЖ ЈЕ ЛОРЕНС ЛЕРОЈ ЛИНТИКУМ

ЊИХОВА ДЕЦА СУ ЛИНДА ЛИ ЛИНТИКУМ ЛИЗА ЛЕНОР ЛИНТИКУМ ЛОРИ ЛИН ЛИНТИКУМ

ОНИ ЖИВЕ У ЛАРЧ АВЕНИЈИ У ЛОНДЕЈЛУ, У ОКРУГУ ЛОС АНГЕЛЕС (КАЛИФОРНИЈА)

НАЈСКУПЉИ ЛЕК У ИСТОРИЈИ

НАПИТАК СПРАВЉЕН ОД 300 ДРАГОЦЕНИХ САСТОЈАКА КОЈИ СУ КОШТАЛИ ПРЕКО 10 МИЛИОНА ДИНАРА, БИО ЈЕ ПРЕПИСАН БОЛЕСНОМ СУЛТАНУ ГУЈАТУ-УД-ДИНУ ОД МАЛВЕ (ИНДИЈА) АЛИ, СУЛТАН ЈЕ ПРОСУО НАПИТАК КАД ЈЕ САЗНАО ДА У ЊЕМУ ИМА 2 ГРАМА ОРАШЧИЋА ЧИЈИМ БИ СЕ ВРЕЊЕМ У НАПИТКУ ПОЈАВИО АЛКОХОЛ У ТРАГОВИМА (1480)

КАТЕДРАЛУ У ДОРНОХУ

У ШКОТСКОЈ

РАЗОРИО ЈЕ ВЕТАР КОЈИ ЈЕ БИО ТОЛИКО ЈАК ДА ЈЕ ОТКИНУО ЧИТАВ КРОВ, ПОЧУПАО МАСИВНЕ СТУБОВЕ ПРЕБАЦИО ИХ ПРЕКО ЗИДОВА 5 НОВЕМБРА 1605

ДЕТЕЛИНУ СА 12 ЛИСТОВА НАШЛА ЈЕ ПАУЛА ЗИЛКЕ ИЗ ВЕТАСКИВИНА, У КАНАДИ

ФЕС КОЈИ ЈЕ СУЛТАН АБДУЛ ХАМИД ДАРОВАО СВОМ СЕКРЕТАРУ ДА БИ ГА ТИМЕ УКОРИО ЗА РАСИПНИШТВО БИО ЈЕ НАЧИЊЕН ОД ВОСКА ЗА ПЕЧАЋЕЊЕ ШТО ГА ЈЕ СУЛТАН СВОЈЕРУЧНО ЗГРЕБАО СА ЗВАНИЧНИХ ДОКУМЕНАТА

ЕЛ МАХДИ АБДАЛА

БИО ЈЕ ТРИ ГОДИНЕ ПРОСЈАК — ЛУТАЛИЦ КОЈИ ЈЕ У ТУЂИНИ ПРОСИО ХРАНУ ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ БИО КРУНИСАН ЗА ВЛАДАРА РОДНОГ ЈЕМЕНА

ОН ЈЕ ЗАТИМ ВЛАДАО ЈЕМЕНОМ 20 ГОДИНА КАО АПСОЛУТНИ ГОСПОДАР НАД ЖИВОТИМА И ИМОВИНОМ СВОЈИХ ПОДАНИКА (1839-1859)

И ДРУГИ ЦИЉ...

Четворица научника — Британац, Норвежанин, Швајцарац и Канађин — поћи ће ускоро на мало острво Ексел-Хајберг, које припада групи острва Краљице Елизабете удаљено од Северног пола око 800 километара. Ту досад још нико није становао а они намеравају да остану два месеца. Према изјави канадског поларног истраживача Џорџа Јакобсона, поред чисто научне сврхе они имају и још други циљ — да први заузму ово острво. Најпре ће испитати да ли постоји могућност да се на њему подигне логор којим би се следећих година могле користити и друге групе истраживача.

Вођ садашње експедиције је др Франц Милер Батл, Швајцарац, чије је име постало познато по извештајима са Монт Еверста.

Острво Ексел-Хајберг купила је Канада од Норвешке 1911 године за 67.000 долара, али је оно сада достигло милионску вредност. Претпоставља се да се испод његових стена налази нафта, па су нека друштва обезбедила право на експлоатацију.

МУЧИ СЕ МАГАРЧЕ

Још у веома давно доба људи су се хранили хлебом. Сви становници Старог века месили су и пекли хлеб, међу њима и Јевреји, а по једној легенди и Египћанима су биле познате пећи за хлеб. Хлебари, наравно, нису постојали, већ су тесто месили и пекли чланови породица. Колико је засад познато, први пекари се јављају тек на почетку наше ере. Пре нешто више од 18 векова, у Риму је постојало братство пекара са око триста чланова. Још тада су пекари месили разне врсте хлебова: обичан, с маслом, с млеком, с јајима и много тражени и на великој цени хлеб мешен са соком од сувог грожђа. Приликом ископавања Помпеје откривена је готово нетакнута велика пекара. У првој одаји ископани су жрвњеви разне величине за млевење и судови са пшеницом и брашном. Близу воденичног камена нађен је скелет магарца који је, вероватно, окретао камен баш кад се догодила ерупција Везува. На зиду исте просторије откривен је натпис „Labora asine quomodo laboravi et podetit", — што значи: „ради, магарче, као што сам и ја радио, па ћеш имати користи".

Машина за черупање живине

Свега десет секунди траје черупање кокоши ако се тај посао обавља помоћу једне машине конструисане недавно у Енглеској, која истовремено цену коштања чишћења живине смањује на свега један десети део од досадашње. Машина је проналазак једног енглеског одгајивача живине и засад се израђује у десет различитих величина. Заклана живина ставља се на покретну траку која је најпре односи у суд с кључалом водом, затим клизи преко једног покретног бубња начичканог многобројним гуменим „прстима" који чупају перје, а да притом ни најмање не оштете кожу. Живина се онда облаже растопљеним парафином, који се стврдњава у специјалном „купатилу". Кокошка поново прелази преко бубња који с ње скида парафин заједно с преосталим ситним перјем и паперјем. Како стручњаци тврде, ни најпажљивија и најспретнија домаћица не може тако добро и брзо да очисти живину као ова машина.

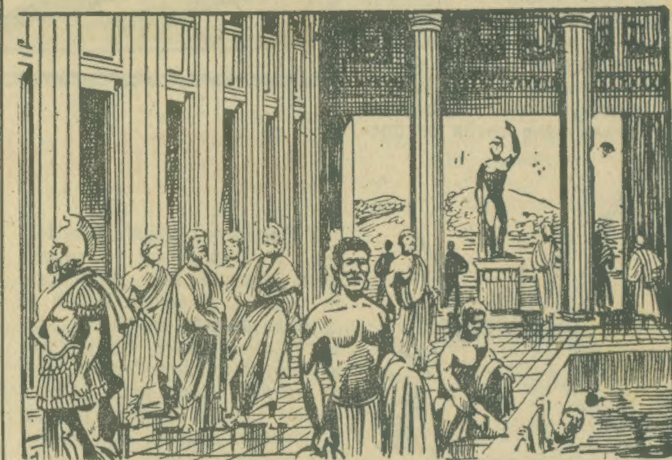

САМИЛОСТИВА КАМИЛА

Елијан Финбер одувек је био присталица природњака који тврде да животиње могу да воле, а тако исто и да буду захвалне. Један рањени кобац, кога је он неговао у Абукиру и коме је касније поклонио слободу, остао је крај њега и често се спуштао на његову руку желећи на тај начин да му искаже благодарност. После извесног времена, Финбер је кренуо на пут за Египат. У пустињи га је затекло невреме и он је пао с камиле и онесвестио се. Али камила није дозволила да јој господар, који је према њој био пажљив, буде затрпан песком. Ухвативши га за јаку од капута довукла га је до најближег насеља где му је указана прва помоћ.

ПЕЛИКАНИ КАО РИБАРИ

Један природњак прича како је често одлазио на језера Орегона да посматра пеликане како лове рибу. Око педесетак пеликана удружe сву своју снагу да би што лакше дошли до хране, удаље се од обале језера и потом се у полукругу враћају. Прво полако, а затим све јаче лепршају крилима повећавајући брзину и правећи таласе. Када се приближе обали вода се толико запени као да кључа. Два пеликана предводника чим додирну земљу одмах дају знак осталима да се примакну један другом правећи тако живу мрежу. На тај начин заробљене рибе беспомоћно се бацакају тражећи излаз испод тела ових птица али тада баш упадају у њихове отворене кљунове загњурене у воду.

БАЊЕ

Бање нису дело новије цивилизације, како би се могло помислити. За њих се знало још у давна времена и староседеоци наших крајева и Балканског Полуострва уопште користили су се њиховим лековитим изворима. Пре више векова постојала су минерална врела. Неких данас више нема, а нека од њих су и сада у употреби, док су извесна скоријег датума. Природне лековите воде много су искоришћавали Римљани у својој држави, а у току освајања нових територија обраћали су нарочиту пажњу на лековите изворе.

ЖИВОТ И ДЕЛА др ЕМИЛА РУА

РУ (ЛЕВО) И МЕЧНИКОВ (ДЕСНО)

Велики погреб са музиком, хором и посмртним говорима није одраз националне жалости већ осећање да је заједница изгубила једног изврсног члана, да је осиромашила и да се „светлост која је горела, угасила". То се управо осећало после смрти др Пјера—Пола—Емила Руа, директора Пастеровог института, наследника и последњег сарадника тога генијалног научника.

Пред таквим делима и животима размишља се на „живим примерима" о принципима Пјера Корнеја који је дужност стављао изнад свега, и жели да сви учитељи омладине помогну својим ученицима, да из овога извуку поуку.

Живот и човек

Емил Ру, рођен је у Конфоленсу 17 децембра 1853 године. Отац, управитељ гимназије, умро је релативно млад и оставио за собом деветоро деце. Емил је пошао у школу у Орилаку, а завршио је матуру у Пиу 19 новембра 1871 године. Био је школски друг будућег претседника скупштине, Шарла Дипија и будућег маршала Фајола.

Медицину је студирао у Клермон Ферану, а касније у Паризу, где га је привукао његов стари професор хемије Дикло, коме је постао асистент. Међутим, 1878 године, Пастер је затражио једног сарадника са Медицинског факултета и Дикло је препоручио Емила Руа.

Млади научник је убрзо упознао цео Пастеров рад, и овај је осећао у њему најпре поузданог сарадника, а затим га упућује на испитивање колере код кокошака и шапа код оваца и говеда. На овоме је радио са познатим научницима, а 1883 године, Пастер га шаље у Египат да с групом научника испита узроке азиске колере која је тада тамо беснела. Када се оданде вратио следеће године, Пастер је већ почео да се бави испитивањем беснила.

У току следећих година (1885—1888—1889) Ру објављује интересантне радове о шапу и богињама код свиња. Међутим, у исто време, почев од 1887, најпре са Шамберланом, а касније са Јерсеном, открива микробе. Шест година касније, после упорног проучавања, Беринг и Ру су направили серум против дифтерије који је конгрес у Будимпешти одушевљено поздравио.

Тада је управо рођена серотерапија која ће и даље напредовати без застоја. У сарадњи са Вајаном, Нокаром и Луј Мартеном, Ру је створио у лабораторијама института у Гаршу серуме против тетануса, куге, стрептокока и друге, и тако наставио Пастерово дело новим доброчинствима за човечанство.

Пастер, кога су његови ученици и сарадници са пуно поштовања још и четрдесет година после његове смрти звали „господин Пастер", умро је у Гаршу, у близини института, 1895 године. Наследио га је Дикло, а по смрти овог еминентног хемичара 1904, заменик му је постао Емил Ру.

И доктор Ру као и други сарадници радили су најпре на испитивањима бацила туберкулозе у скромним лабораторијама — све док нису саграђене модерне просторије у баштама Пастеровог института.

Ако би се посматрали портрети Диклоа, Нокара, Мечникова, Калмета и Руа запазила би се на свим ликовима извесна сличност: високо чело, лице обично издужено, слична шиљата брада. Сви носе печат високе мисаоности и преданости раду, а у суштини по изгледу потсећају на Пастера.

Доктор Ру је био необично скроман човек. После његовог открића серума против дифтерије, хтео је лично Казимир-Перије да му преда орден официра Легије части. Али он га је одбио сматрајући да припада научнику Берингу. Упркос опирању он је орден ипак морао да прими.

У Медицинску академију изабран је 1895 године, а у Академију наука 1899 године. Добио је и многа одликовања: постао витез 1884, официр Легије части, и орден — „Велики крст" носио од 1920 године.

Од 1900 био је присиљен да се повуче због здравља, и, мада је својим радом, саветима, и сугестијама много допринео није хтео да своје име даје открићима која су 1933 прославила Институт. Увек је штитио и храбрио некористољубиве истраживаче и био најбољи пријатељ и највећи саветодавац Мечникову при његовом раду на фагоцитози (улози белих крвних зрнаца у борби организма против микроба) и у истраживањима на предохрани многих болести.

Био је необично скроман и у одевању, тако да постоји и једна анегдота о томе:

Једног дана дошао је у кућу барона Алфонса Ротшилда, који га је обавестио да ће радо дати једну суму новца на располагање Институту. Вратар, који је био научен да о људима суди по њиховом спољашњем изгледу, оклевао је да га пусти, али на инсистирање посетиоца, решио се ипак да га пријави. Ру је био одмах примљен, а при одласку домаћин га је пратио све до улице и на велико изненађење вратара рекао му:

— А ви, учитељу, ако вам милион није довољан, само реците.

Радећи крај Пастера, Ру се није бојао да по каткад изнесе и своје супротно мишљење од професоровог. Али, како су обојица били смели и упорни, долазило је до препирке. Само, сутрадан, погнути у лабораторији над истом ретортом, они су се мирили. Учитељ је признавао да ученик има право, или обратно.

Иако се није женио извршавао је све обавезе према својој породици. Био је добар пријатељ и диван деда својим нећацима.

Распуст је обично проводио у шетњи и физичком раду — понекад је чак тестерисао дрва.

Да ли треба додати да је био веома омиљен код својих сарадника? За све њих он је био одличан саветодавац и пријатељ.

Његова доброта је била још једна заједничка црта са Пастером.

ДА ВИ СЕ ОДМОРИО...

НЕОБИЧНА »ПОМОРСКА БИТКА«

Колумбиски брод „Рио Атаро" који је средином јула месеца ове године пловио из Картагене, на северној обали Колумбије, према острвској групи Сан Андрес и Провиденција, налазио се насред Карибског Мора кад се на њему догодила страховита експлозија. Упркос свим напорима посаде, брод је убрзо потонуо. Путници и чланови посаде нашли су се у узбурканом мору, без чамаца за спасавање. Били су већ исцрпени од борбе с таласима кад се појавила нова, још страшнија опасност: ајкуле.

Само онај ко познаје прождрљивост ајкула Карибског Мора може да замисли шта је значила њихова близина. Јер, оне безобзирно нападају све на шта наиђу. Али, истовремено кад и ајкуле, наишли су и делфини — пријатељи људи, како тврде рибари и морепловци, и „заклети непријатељи" ајкула. Они су начинили прави заштитни зид између ајкула и бродоломника које су таласи бацали тамо-амо. Међутим, једна ајкула ипак је успела да се пробије кроз обруч делфина и да нападне једну жену.

За делфине ово као да је био знак да удвоструче жестину својих напада на морске разбојнике. Борба се водила пред очима несрећних људи чије су снаге нагло малаксавале. Готово у последњем тренутку и они и делфини добили су неочекивану помоћ: на „попришту" се појавио немачки моторни брод „Есен". Људи са „Есена" нису размишљали ни часак: поскакали су у море наоружани само ножевима и док су једни помагали делфинима да одбијају све учестаније и све жешће нападе ајкула, други су прискочили у помоћ бродоломцима да се укрцају у чамце за спасавање.

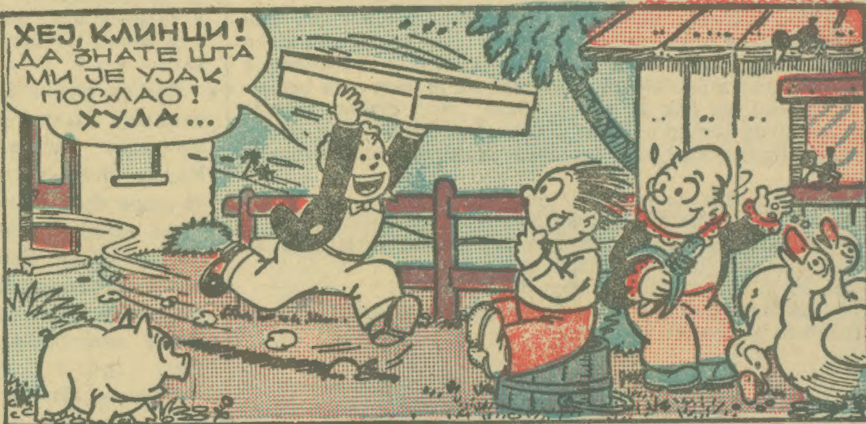
Влада Колумбије одала је заслужено признање посади „Есена". Нажалост, делфини су остали ненаграђени.

Неодлучан као...

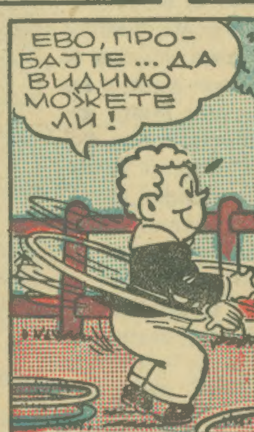
Када се неко колеба без нађе да донесе одлуку обично се каже: „Неодлучан као Буриданов магарац". А шта то уствари значи и откуда је дошло?

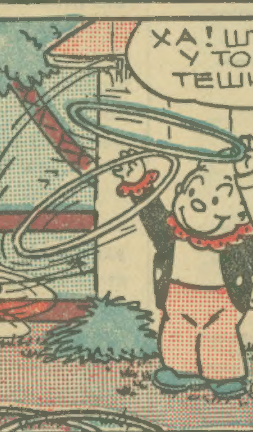
У првој половини XIV века живео је у Француској Жан Буридан. Остао је непознат тачан датум његовог рођења и смрти, али се зна да је био ректор универзитета у Паризу 1327 године, а да је умро пре 1358 када му је већ било више од шездесет година. Био је и филозоф па је писао многе коментаре, по којима је у оно време био чувен, о Аристотеловим делима, поставио чак основе небеске механике и проповедао своја начела о слободи и вољи. Управо због овог последњег његово име је постало најпознатије. Пошто је и у оно време било људи — реалиста који су у његовом учењу видели празан труд и насилу доказивање нечега што нема праве основе написали су у знак протеста и потсмеха причу о Буридановом магарцу — који толико нема воље да гладан цркава стојећи између два пласта сена, јер не може да се одлучи коме прво да приђе и поједе га.

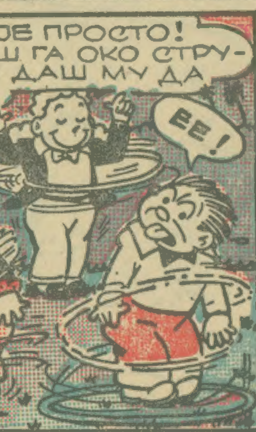

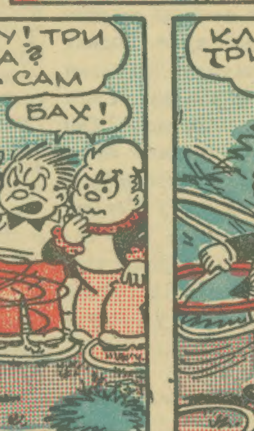

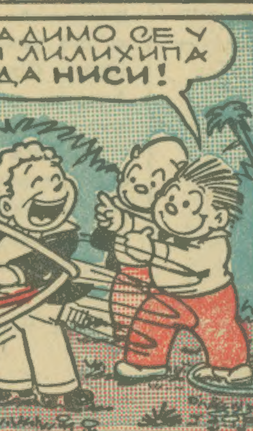

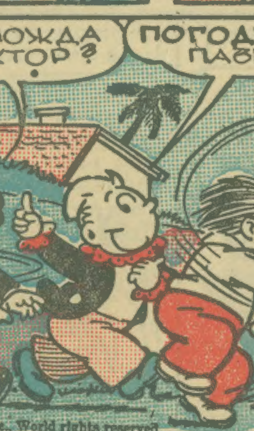

АНЕГДОТЕ

ПУЖИЋУ МОЈ

Диоген, чудак из Синопе, лежао је у свом бурету кад га Солнос, тек ожењени Атињанин, упита за савет:

— Пријатељу, шта да чиним — моја жена је додуше богата али није лепа. Тражи да пронађем за њу неко нежно име. Како да је зовем?

Диоген после кратког размишљања упита:

— Да ли ти је жена донела у брак кућу?

— Да, и то велику и лепу.

— Онда је зови — пужићу мој.

Већ си готов

Вечни дужник Аертес куцну једног дана у Диогеново буре и викну:

— Човече, можеш ли ми позајмити мало новца? Нужно ми је потребан. Већ десет дана сам без икаквих средстава — мислим да ћу и памет изгубити.

Диоген протури главу из бурета и насмеши се:

— Јадни Аертесе, кад од мене тражиш новац, изгледа да си је већ изгубио.

Узми сламку

Сократ је једне вечери ишао улицом веома нерасположен. Диоген га упита:

— Зашто си данас тако нерасположен?

— Ах, — уздахну мудри учитељ. — Ксантипа ми не да да пијем вино, строго ми је забранила да пехар принесем устима.

— Лудаче, рече Диоген, — што не узмеш сламку.

Марк Твен и берберин

Једном је Марк Твен удобно седео у берберској столици у градићу где је требало да одржи предавање и уопште није обраћао пажњу шта берберин говори. Пренуо се тек кад га је овај упитао:

— Ви сте странац у граду. Да ли знате да ће Марк Твен вечерас држати предавање?

— Не знам, је ли истина?

— Дабоме — наставио је берберин — али ви свакако нећете имати срећу да добијете улазницу. Седишта су већ распродата. Мораћете да стојите ако желите да га чујете.

— Свеједно — одговорио је насапуњени муштерија. — То ме неће много погодити. Знате, ја увек стојим кад он држи предавање.

Чудан налаз

Славни пијаниста Артур Рубинштајн, који говори осам језика, са одушевљењем је испричао својим пријатељима овај догађај:

— Пре неколико месеци био сам страшно промукао баш у време кад су новински ступци били препуни извештаја о пушењу и раку на плућима и грлу. Консултовао сам лекара и нетремице посматрао његово лице док ме је пола сата детаљно испитивао, не бих ли открио било какву сумњу. Али је лекарево лице остало потпуно безизразно. Рекао је да дођем сутрадан. Вратио сам се кући веома уплашен и нисам спавао целу ноћ.

Следећег дана ме је још једном, ништа краће испитивао, али је лекар и овог пута био ћутљив и миран.

— Реците ми све — узвикнуо сам најзад. — ја могу да поднесем истину. Шта сте нашли код мене?

На то је специјалиста мирно одговорио:

— Ништа нисам могао да установим на вашем грлу сем да говорите много језика.

Читава четири часа

Испитивања су показала да просечна особа може да живи читава четири часа у води чија температура износи плус 8 степени Целзиусових.

ЈЕДНИ ГРАДОВИ УМИРУ — ДРУГИ ЖИВЕ

Једнога дана, уместо усамљених кућа човек је почео да зида зграду до зграде. Створена је прва улица и око ње је изникла прва варош. Археолози кажу да се то догодило негде око три четири хиљаде година пре наше ере, кад су људи осетили потребу да живе у већој заједници но што је породица.

Рушевине насеља изумрлих Сумераца јасно говоре да је овај народ Мале Азије подизао градове још пре пет хиљада година. Између два реда кућа остављан је узан пролаз за људе и стоку. То је била улица која им је служила за трговину и јавне скупове, а средином се протезао шанац за отицање нечистоће.

Од стварања првих вароши па све до пред крај прошлог столећа улице су се користиле на исти начин. Данас, оне су закрчене моторним возилима и све више се граде испод земље и за пешаке, моторна возила, метрое и железнички саобраћај. Градови су се увећали, потребе су се измениле, и ми се питамо — да ли су нам и даље нужна насеља која су била плод протеклих столећа?

Први градови подизани су око светилишта и тржница, на раскршћима путева, око речних прелаза, а касније, у Средњем веку, и око замкова. Неки су ницали без нарочитог реда, други по унапред утврђеном плану што доказују ископине старих римских вароши. Једна од њих, Тигмад у данашњем Алжиру, била је подигнута у првом столећу и то у виду сасвим правилне табле за шах.

Градови, као и људи, умиру полако или напрасном смрћу, али их има који су „вечити". Лагано се гасе насеља која су море или река постепено напуштали. Земљотреси и вулкани могу да угасе градски живот за цигло неколико сати.

Ако га ништа не спутава у развитку, насеље се шири кружно, око центра. Међутим, Рио де Жанеиро, приклештен уз море брдима која личе на главе шећера, развијао се уз морску обалу. Касније развитак је настављен преко падина тако да је данас цео град изрован многобројним тунелима.

Пречник Париза износи 40 километара. Ако се не рачунају удаљена предграђа Лондона и његов је толики. Москва се изграђује претежно увис, и зато је њен пречник нешто мањи — 35 километара. Али, постоје „џинови" који се углавном шире дуж главног друма. Такав је Њујорк чије се најудаљеније тачке налазе на отстојању од 75 километара.

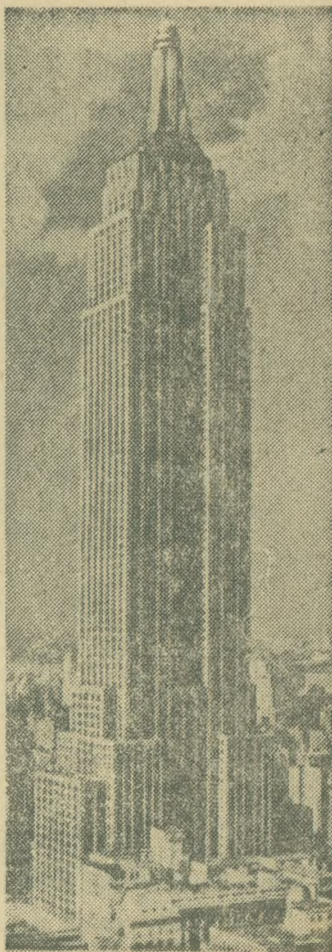
Нагли развој трговине и индустрије у 19 веку изазвао је брзи прилив људи у градове тако да половина данашњих становника Енглеске и Француске живи у местима од преко сто хиљада душа. Године 1800, у Сједињеним Државама Америке постојале су свега две вароши са преко 25000 становника, док је данас 60 от сто Американаца настањено у великим градовима. У Совјетском Савезу било је 1926 године 26 милиона градског становништва, а само 15 година касније тај се број утростручио.

Пренасељена места у којима живи по више милиона људи имају своје „болести". Бензин многобројних моторних возила и гар из стотине хиљада димњака претстављају за становништво главног непријатеља. Закрченост улица и удаљеност места на коме су радници и службеници запослени утичу да се свакодневно губи по више милиона сати драгоценог слободног времена. У западним државама постоји још једна рак-рана: старе зграде у центру великих градова које доносе добру ренту готово се не оправљају. Усред Рима, Париза, Лондона и других градова постоје такозване вишеспратнице-ћумези које су легло болести за њихове станаре и околину. Године 1939, од седам и по милиона становника Њујорка њих 1,8 милиона живело је у ћумезима. Од четири милиона Парижана, 400 хиљада живи у нехигијенским становима, а 180 хиљада у бурдељима. Слично стање је у Лондону, где се према речима једног хигијенског радника становници Ист-Енда налазе у „непрекидној агонији".

У милионским градовима треба решавати многа сложена питања као што су саобраћај, водовод и канализација, електрична и телефонска мрежа, снабдевање намирницама, отклањање буке итд. Велики задаци који су се архитектима наметнули учинили су да се развије модерни урбанизам — наука о уређењу градова, која данас има своје угледне претставнике.

Али, урбанизам није нова наука. Један од најстаријих урбаниста био је Хиподамос, архитекта града Милета, у Средњој Азији. Овај Грк, који је живео неколико столећа пре наше ере, први је градио блокове кућа у облику шаховске табле. Али, најчувенији урбаниста старог века био је Римљанин Витрулије чији се многи принципи и сада поштују. Један од њих је да се висина уличних зграда мора да одређује према ширини улица.

Двадесети век започео је ново поглавље у врло старој причи о људским градовима. Тражи се излаз у „солитерима", градовима-парковима, у подземним и наткровним саобраћајницама итд. Како ће изгледати то поглавље које данас пишу претставници разних, често врло опречних урбанистичких школа, немогућно је предвидети.

Мале занимљивости

• Године 1957. у области Јужног пола била је забележена температура од минус 74,5 Целзијусова степена после чега су метеоролози покушали да теориски одреде најминималнију могућну температуру на Антарктику, што истовремено значи и на Земљи. Њихови прорачуни показали су да температура на нашој планети не може да падне ниже од 80 до 85 степени. Међутим, време је унело исправку у њихове рачуне: у августу месецу 1958 године, совјетски истраживачи забележили су пад температуре на минус 87,4 степени. Где је онда доња крајња граница температуре на Земљи? На основу нових података совјетски научник Добришман сматра да најнижа могућна температура на Земљи не може да пређе границу од минус 91 до 92 степена.

• Више од 500 тона угља сагори локомотива да би превукла железничку композицију од Москве до Владивостока и обратно. Електрични воз превали тај исти пут са свега 170 тона угља. Наиме, толико угља сагори у електричним централама за добијање електричне енергије потребне за електрични воз.

• Укупна дужина великих и малих канала за наводњавање у Совјетском Савезу износи нешто више од 500.000 километара. Системи за наводњавање прикупљају из река 50 до 60 милијарди кубних метара воде годишње. У јулу и августу, кад је вода највише потребна, општа потрошња воде из канала достиже 8 до 10 хиљада кубних метара у секунду.

• Хималаји су, као што је познато, највећи планински масив на свету. Кад би се он „преселио" из Азије у Европу покрио би читав континент: протезао би се од Енглеске до Касписког Мора. Кад би се Хималаји могли да преору и иситне, а добијено камење затим да распростре по читавој планети, површина земљине кугле повисила би се за 18 до 20 метара.

• Острво Корзика у Средоземном Мору за последњих 80 година померило се према истоку за 10 до 12 километара. Стручњаци објашњавају ову „сеобу" дејством тектонских сила.

Електронска стено-дактилографкиња

Лист хартије са стенографским белешкама стави се у прорез на специјалној машини и за врло кратко време добије се текст као да је прекуцан на писаћој машини — без иједне грешке! Ову направу, последње новорођенче електронских чуда, конструисала је група америчких инжењера. Први модел, приказан претставницима штампе, окарактерисан је као потпуно успео и зато ће електронске „стено-дактилографкиње" да се производе у серијама.

*

Исте регистарске табле

Пре кратког времена у Њујорку се састао амерички Комитет за саобраћај у међупланетарном простору да претресе извесна питања правне природе. Између осталог, било је говора и о томе како да се одреди порекло неког ваздушног брода кад падне на земљу и проузрокује извесну штету. Том приликом већина говорника се изјаснила да стратосферска саобраћајна средства добију табле са истом националном ознаком као што их имају и аутомобили.

*

Чудна казна

Фока „Туфи" била је украс зоолошког врта у Хонолулу, али се никако није могла да помири са дисциплином коју је требало одржавати и поштовати и у овој заједници. Кад је једног дана Туфи појео своју жену и децу, директор одлучи да га строго казни: у једном сандуку транспортован је на морску обалу и — бачен у море.

СВЕ ЗЛАТО ФАРАОНА

—три дана живота једне савремене државе

Људи знају за злато више од осам хиљада година. У најстаријим гробовима на свету, у међуречју Еуфрата и Тигра, који потичу из шестог миленијума пре наше ере, нађени су предмети од чистог злата — симболи богатства и моћи.

Историја злата почиње, бар за нас, у земљи египатских фараона. У самом Египту злато се није добијало, али је драгоцени метал притицао из свих тада познатих земаља света. Највише злата долазило је из тајанствених рудника у срцу Африке над којима је владала легендарна краљица од Сабе. Једна велика фреска-слика на надгробном споменику краљице Хашепсут у Луксору приказује нам поворку црних робова како носе дарове: њихове мишице набрекле су од тешких корпи до врха пуних злата из далеке области Замбези.

Злато је било један од узрока пропасти египатских фараона. Наиме, кад је персиски краљ Камбиз запао у финансиске тешкоће, кренуо је на Египат, попалио га и разорио само да би се дочепао блага које је лежало у гробницама фараона. Враћајући се у Персију, он је понео са собом сто тона драгоценог метала.

Ако не узмемо у обзир уметничку вредност опљачканих предмета, материјална вредност тог злата износила би данас свега 34 милијарде динара. За издржавање једне савремене државе то је кап воде у мору, због које се уопште не би исплатило водити рат. Али, не треба заборавити да је раније вредност злата била неупоредиво већа него данас, на првом месту због тога што се сада непрестано проналазе нови извори и налазишта, а затим што је живот постао много скупљи, заправо потребе људи веће. Са опљачканим златом Камбиз је могао годинама да издржава једну велику војску; данас би та свота била таман довољна за изградњу једног јединог модерног аеродрома или за тродневни живот једне државе као што је, например, Италија.

Египатско злато које је било однето у Персију изазвало је, неколико векова касније, похлепу тада најмоћнијег владара у Европи.

Александар Велики кренуо је с војском да освоји Персију и њено злато. После дуготрајног и непрекидног марша, ујахао је он у персиску престоницу Персеполис на челу својих коњаника, први, да злато не би пало у руке неком другом. На његово разочарање персиске ризнице нису криле у себи све злато египатских фараона: половина је већ била потрошена и Александар је запленио свега око 500 тона. Али, и то је за оно време било огромно богатство и због тога је сасвим разумљива борба за наслеђе која је избила после смрти Александра Великог. Знатан део тог злата вратио се с Птоломејима опет у Египат. Кад су касније Цезар и Август припојили земљу фараона римском царству, египатско злато потекло је у Рим у чијим је ризницама већ лежало грчко и галско злато. Крајем првог века наше ере у Риму се налазило хиљаду до две хиљаде тона злата чија би данашња вредност износила 340, односно 680 милијарди динара.

После пада римског царства догодило се нешто чудно: злато је готово преконоћ постало веома ретко. Историчари сматрају да се оно у почетку концентрисано у државној и царској благајни, временом „расточило" и стигло у многе руке. Поред тога, знатан део злата нестао је у пљачкањима и пожарима којима је Рим био изложен током читавог једног века. Било како било, злато је понестало и његова вредност веома је скочила. Тако се, например, за време Јулија Цезара за сто грама злата могло купити скромно имање, док се под Карлом Великим за ту исту количину могао добити велик посед. Данас, пак, за сто грама злата у једном великом граду човек би могао да добије свега неколико квадратних метара земљишта.

У раном Средњем веку злато, које је постало веома ретко, цењено је као симбол демонске моћи и људи су грозничаво тражили нове изворе драгоценог метала. Путовања Марка Пола нису толико потресла свет смелошћу самог подухвата, колико његовим причањем о злату на Далеком Истоку. Због њега је Колумбо кренуо на своје смело путовање, а шпански краљ финансирао је његов подухват из тог истог разлога. Европски рудници злата били су исцрпени и оно је у Европу пристизало само још из Африке: Тимбуку на југу Сахаре био је средиште трговине златом. Шпанцима је злато било потребно и Колумбо је кренуо да га тражи: али је открио један нови континент, а мало злата. У време кад је умро у Шпанију је из Америке дошло једва неколико тона жутог метала. Чак и чувено благо Инка и Астека, о коме се толико причало, износило је свега неколико стотина тона. Све злато због кога су шпански освајачи разорили старе културе и пролили толико крви, једва би данас било довољно за изградњу неколико нових аутострада.

У шеснаестом веку вредност злата почела је поново да опада. Свет је постао већи, у сваком његовом кутку откривана су већа или мања налазишта. Али, то није смањило човекову жудњу за драгоценим металом, она је чак можда, постала и већа чиме се, најзад, и могу објаснити напори алхемиста да злато добију на вештачки начин, од других, мање ретких и скупих метала.

О злату се поново почело грозничаво говорити у 19 веку. Из Калифорније су пристизали гласови да се тамо у земљи може наћи на сваком кораку грумење злата, исто онако као што се на другим местима налази шљунак. Те приче биле су свакако претеране, али је и поред тога за наредних педесет година у Калифорнији било нађено више злата но кроз читаву историју човечанства.

Калифорниска златна грозница била је већ одавно стишана кад су из Аустралије почеле пристизати још невероватније приче. До откривања златних налазишта у Аустралији, грумени злата као човечја песница били су највећи које је човек дотле видео. Међутим, у Аустралији су се могли наћи такозвани „нагети", блокови злата тешки по неколико десетина килограма. Понеки копачи постајали су милионери за цигло један дан. Године 1867, један је нашао за свега неколико месеци пет „нагета" од којих је сваки био тежак педесет до шездесет килограма. Златни прибор за ручавање у Бакингемској палати читав је начињен од једног јединог „нагета" нађеног такође у Аустралији.

Данас годишња производња злата у свету износи око 1.200 тона. Сто тона због којих је некад Камбиз заратио са Египтом изгледају у поређењу с тим заиста ништавно благо А ипак су због њега ратовале две велике државе не жалећи животе својих поданика.

Историја једне медаље

Када је познати дански физичар Нилс Бор на почетку Другог светског рата побегао из окупиране Данске, његови пријатељи потрудили су се да сачувају златну Нобелову медаљу коју је овај научник добио још 1922 године. Разуме се да је међу Боровим пријатељима било много стручњака из разних области науке. Пошто су одржали мало саветовање, они су . . . растворили медаљу и у том облику чували је „под носем" немачких завојевача. Кад се рат завршио, они су из раствора издвојили злато, поново од њега исковали истоветну медаљу и свечано је предали Нилсу Бору.

Мада Борови пријатељи никад нису испричали детаље ове своје „завере", највероватније је да су за растварање медаље искористили индустриски метод растварања злата који се употребљава за његово добијање чак и из најсиромашнијих руда. Наиме растворили су је у цијанкалију и тако чували све до Боровог повратка у ослобођену Данску.

ГДЕ СЕ НАЛАЗИ ЛАФАЈЕТОВ САТ

У току ратова за америчку независност истакао се, као што знамо, француски генерал Лафајет. На дан 17 фебруара 1781, у Јорктауну, он је до ногу потукао енглеску војску генерала Корнвалиса. У знак захвалности за велику победу, Вашингтон је поклонио Лафајету скупоцени златан сат са специјалном посветом и гравуром бога Марса, коме је дат Лафајетов лик, како предаје Америци круну, симбол независности.

Педесет година касније, кад је прослављано ослобођење Америке, Лафајет је позван из Француске и он је дошао са својим златним сатом, на који је био веома поносан. Дочекан је са почастима које су указиване само највишим гостима, али у граду Тенеси њему је украден сат. Били су позвани најбољи полицајци из земље, но несталу драгоценост нико није нашао и остарели Лафајет је с незадовољством напустио Нови Свет.

Четрдесет осам година касније, 1879, неки Милтон Бард пронашао је Лафајетов златан сат сасвим случајно, код једног старинара из Тенесија и то међу разлупаном гвожђуријом. Купио га је будзашто, продао америчком Конгресу по врло високој цени, а Конгрес је сат по други пут поклонио једном Французу, Оскару Лафајету, унуку славног генерала.

Данас, пошто се не зна шта је даље било са тим сатом, јер га у породичној заоставштини нема, управа француских музеја јавно поставља питање: Ко зна где се налази Лафајетов сат?

Инвентар у желуцу једног бика

У једној кланици, у Лисабону, кад је отворен желудац једног бика, нађени су следећи предмети: две гумена ђона, држач за кључеве, златна зубна протеза, девет златника, једна наруквица, шест кључева који отварају кутије за сардине, двадесетак запушача и још неке ситнице.

Стари су они који се осећају старим

Према агенцији ТАСС, један од најстаријих људи на свету, Мито Кабулов, који има 141 годину, недавно је однео прву награду у стрељаштву међу такмичарима свог села на Кавказу. Кабулов је рођен 1818 године, такмичио се у гађању на 50 метара из пушке малог калибра и од 50 хитаца погодио је у центар равно 48 пута. Релативно снажан, овај стогодишњак још ради извесне послове у сеоском колхозу.

Без редова

У Лењинграду је пуштена у саобраћај оригинална метро-станица на којој више нема редова за куповину карата. Наместо шалтера постоје пролази са аутоматским вратима и воде тачно у врата вагона у подземној железници снабдевеног специјалним електронским уређајем.

Станица у Лењинграду начињена је у експерименталне сврхе. На њој се врше пробе пре но што почне сериска изградња теледиригованих возова у којима неће бити ни возовођа ни кондуктера.

Мачак у пуловеру

На једној изложби мачака појавио се и мачак „Дени бој" у штриканом пуловеру, јер се његова господарица бринула о његовом здрављу. А боље да то није учинила, јер Дени се додуше није прехладио, али није добио ни награду, пошто је његова расна лепота била „делимично покривена".

Брод је лакши на месечини

Сваки брод тежи је дању него ноћу кад је месечина. Гравитациона сила Месеца јаче делује на брод него на воду. Последица овога је та да бродски депласман постаје мањи на месечини.

ДЕЧАК КОЈИ СЕ СМЕЈЕ

кола у Арексвицу је иста као и остале школе у свету а и деца су иста — немирна и бучна. У којој школи нема добрих и слабијих ђака, и у коме се разреду не шапуће?

Десетогодишњи Алејандро Олмедо је сагао главу до саме клупе: „...после смрти претпоследњег владара Капаке било је велико царство Инка раздељено 1525 године између његових синова...“ Ђак који стоји испред њега у својој клупи дословно и гласно понавља реч по реч јер, ето, случајно га учитељ пита баш оно што он не зна.

— Даље, шта је даље било. Како су се звали синови? — чује се са катедре.

„Мало ћу те оставити да се помучиш, мућни главом“. — мисли Алејандро.

Ђаче ћути и једино покреће ногу којом удара Алејандра а овај поред тога чује и наредбу: шапући!

Е, али ово потомак старих Инка не воли. Понос се у њему узбунио, уста се стежу у потсмех. А наједном се чује нервозно и брзоплето наглас поновљено: „Бровн и Крамер“.

Цео разред се смеје. Имена истакнутих тенисера тога времена била су добро позната и деци у Перуу.

— То си ти шапнуо, Олмедо. Поразговараћу са твојим оцем — оштро се чује са катедре.

Алејандро се смејао.

Ко ће знати да ли је отац Салвадор Олмедо знао да су она два брата били Хаускара и Атахуалпа како му је његов син после код куће објаснио овај догађај. Вероватно он тиме није мучио главу, јер се у приватном животу није интересовао за историју већ за тенис. Он је био тај који је осмогодишњем сину тачно 24 марта 1944 године први ставио рекет у руку. Отац је волео тенис али је ретко играо и зато је вероватно хтео на сина да пренесе своје неостварене жеље. Али дечко је играо само кад га је отац посматрао, иначе кад би се зажелео — што нимало није било често. Тек, када му је било петнаест година наједнапут је постао јуниорски првак Перуа. То је наравно веома обрадовало оца. Новине су о њему писале, неке чак и веома похвално.

Отац Салвадор Олмедо је једнога дана на свом писаћем столу затекао један бели коверат чак из далеке Калифорније. У његовом заглављу је црвеним словима стајало Универзитет у Модести, а у писму кратком и врло службеном: „Примамо вашег сина као студента економских наука. Разуме се да ће имати све услове да игра тенис“.

Очеве очи су се највише задржале на оном „тениском“ делу писма, а када је Алејандро дошао, „прочитана“ му је судбина. Он се насмејао. Поћи ће да студира у Калифорнији. Видеће велики део света. Напомена о тенису није га интересовала.

Калифорнија, студенти, нови доживљаји... Почели су га називати „шеф“. За Американце је сваки Перуанац Индијанац и зато не може бити друкчије ословљаван него са шеф. Погрдно и увредљиво то звучи. Сећао се ударца под клупом.

У осамнаест година био је висок 180 см и атлетске грађе. Баш тад је желео да игра тенис и за сваког му је било довољно само три сета да победи, нарочито ако би у разговору осетио погрдан призвук речи „шеф“.

После две године, када је постао првак универзитета САД у тенису и дванаести играч на листи најбољих и оно „шеф“ зазвучало је сасвим друкчије, призвук увредљивог заменио је тон наклоности.

Алејандро се смејао. Свиђао се девојкама, а и девојке њему. Сада је желео и друго — да место струна на рекету глади струне гитаре.

На турниру у Холивуду учествовао је Олмедо. Посматрао га је чувени Пери. Много је Перија у САД али је само један који је познат као „господин тенис“. Испод тамних наочара „господина тениса“, крије се пар очију које прозиру будуће мајсторе тениса. Оне су упозориле на Џека Крамера, Гонзалеса и многе друге, а ето сада посматрају и игру младог Перуанца.

„Огромне могућности. Прекрасан је! Треба му накалемити још бек хенд.“ — шапуће „господин тенис“.

Алејандро се смеје, јер је увек расположен за шалу.

У фебруару 1958 године дошло је до оштрих измена у америчкој тениској организацији. Отпуштен је дотадашњи претседник а нови одбор са „господином тенисом“ на челу изабрао је Џека Крамера за капитена екипе у финалној борби за Девисов пехар против вишегодишњег победника Аустралије.

Нико не рачуна на шефа, јер он губи са Ричардсоном на турниру у Јужном Орегону, са Андерсоном у Њу Порту, против Фрејзера у Форест хилу.

— Не можемо победити друкчије него да ставимо све на једну карту, — каже „господин тенис“ својим пријатељима. Имам ту карту и она се зове Олмедо.

Новинари од ове одлуке праве сензацију. У америчким тениским круговима не схватају и не желе да се овакав задатак повери странцу — шефу. Верују да је Перуанац гори од осталих кандидата а и Олмедо потпомаже њихова тврђења јер Олмедо губи неколико борби у Манили. Не жели да игра.

Али, „господин тенис“ је тврдоглав. Правила Девис купа дозвољавају да се узме странац у државну репрезентацију ако овај живи најмање пет година у истој земљи и ако још никада није играо за репрезентацију своје отаџбине.

Новине се боре против Олмеда, против шефа, против Индијанца.

Али, баш зато, наједном Алејандро Олмедо, прозвани Алекс, са надимком „шеф“ жели да игра тенис. Неодољиво жели, и у котлу Милтоновог парка, у финалној борби за Девис куп, првог дана просто је уништио Андерсона у четири сета. Другог је заједно са Ричардсоном у дублу, у борби која је по дужини личила на маратон, освојио још један бод, а трећег, пред петнаест хиљада гледалаца, одушевљених његовом игром, просто је разбио првог играча света Ашлија Купера.

После игре је рекао:

— Добро сам се забављао. Мислим да би та посуда за салату (како у шали зове Девисов пехар) веома лепо изгледала у музеју.

— У коме музеју? — питали су новинари.

— У нашем музеју. У музеју старих Инка — одговорио је Олмедо и онда се дуго смејао. Смејао се како то уме паметни и поносити Индијанац.

Алејандро Олмедо је стар 23 године, држављанин је Перуа, а индијанског је порекла. Много је допринео победи САД над Аустралијом у финалу Девис купа. Ове године је победио на турниру најбољих тенисера аматера у Вимблдону, а такав победник се сматра за незваничног првака света.

ХЕМИЧАРИ СПАСАВАЈУ ВУНУ

На европском континенту вуна је још на цени, али у Енглеској и у Сједињеним Државама њу су знатно потиснула синтетичка влакна. У своје време слично се било догодило са памуком. Међутим, захваљујући хемиској преради, која му је дала својства синтетичких влакана, памук је поново завладао америчком пијацом. Тканине од хемиски прерађеног памука не гужвају се и према томе није потребно да се глачају.

Технолози су већ пронашли начин да и вуна добије слична својства. Вунене тканине потопљене у специјалну течност такође неће морати да се глачају, јер се неће ни гужвати.

ЕЛЕКТРОЛИЗА У ОКУ

Два пољска научника, доктор Крававиц и доктор Загоски, творци су веома значајног поступка који се успешно примењује код извесних повреда ока. Као што је познато, међу професионалним обољењима постоје озледе ока проузроковане металним опиљцима. Неке од њих је могућно извадити помоћу џиновског магнета. Али, ако у око упадне бакарни предмет, магнет не помаже.

У оваквим случајевима два пољска научника употребљавају електролизу. Наиме они пуштају струју кроз око и постижу хладно растварање метала који се без бола излучује из очне дупље као сулфат бакра.

Серум против опекотина

Познато је да опекотине када се појаве на већој површини коже могу да буду смртоносне.

У Совјетском Савезу је сада начињен серум против опекотина који сузбија ширење штетних материја по целом телу, створених услед дејства високе температуре на кожу. Совјетски научници су утврдили да се у телу опеченог човека „производе“ материје које саме залечују опечено место. Али ако је опекотина велика те материје не могу да се створе ни брзо ни у довољној количини да би обезбедиле потпуно оздрављење. Испитујући те материје — антитела, они су створили серум који се на сто лечених пацијената у болници у Москви показао као изврсно средство.

WALT DISNEY'S ПРИЧА О ЧУПАВКУ

НЕОБИЧАН ЉУБИМАЦ

Немачки сликар Херман Сулцмуз, из Минхена, има једног необичног љубимца са којим већ неколико година другује у правом смислу те речи. Необично је само то што ова животињица није ни пас, ни мачка, већ куна која иначе важи као крвожедна зверчица.

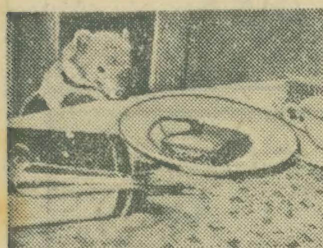
СНИФ ЈЕ КАМЕРОМ УХВАЋЕН НА ДЕЛУ — КАО ЏЕПАРОШ. ТО ЈЕ У ИСТО ВРЕМЕ ЗНАК ЊЕГОВОМ ГОСПОДАРУ ДА ТРЕБА НЕШТО ДА МУ КУПИ

Приликом једне шетње кроз шуму, сликар Сулцмуз је нашао малог „Снифа", како је одмах назвао своје љубимче, ухватио га и донео кући. Отада они су постали нераздвојни. Сниф прати свога господара за време шетње, са њим иде и у

СНИФ МОЖЕ ДА БУДЕ И ДОМАЋИЦА: УМЕ ДА ПОСТАВИ СТО ОН НИЈЕ ПРОБИРАЧ — ШТО ЈЕДЕ ЊЕГОВ ГАЗДА ВОЛИ И ОН. ЈЕР „ЗНА" ДА СЕ СЛИКЕ НЕ ПРОДАЈУ БАШ ТАКО ЛАКО И ДА „ПОРОДИЧНИ" БУЏЕТ МОРА ДА СЕ ЧУВА

биоскоп, обедовање се, наравно, не може ни замислити без њега. Једино у атељеу мали Сниф поштује часове када његов господар зарађује хлеб за њих двоје, и тада се некако сам забави.

СНИФ ЗА ВРЕМЕ ОБЕДА УЖИВА У ЛЕПО СЕРВИРАНОМ СТОЛУ

Сниф је врло љупка животињица, поносан је на своје сиво-мрко крзно, тамне шапице, а нарочито на бео врат, и у себи нема ни трага од неке крвожедности која се приписује његовом роду. Омиљена му је забава да претражује џеп у коме сликар држи свој новчаник.

КОШУЉА СЕ САМА НАДУВА

Нова кошуља која се аутоматски надува при додиру са водом постаје појас за спасавање. Има их разних величина — за мале и велике непливаче. Изгледа као обична спортска кошуља, само у унутрашњем џепу се налази једна кесица напуњена неотровном хемикалијом која у додиру са водом брзо напумпа кошуљу, а може се надувати и устима кроз писак.

У МЕРМЕРУ ИСКЛЕСАНО

Људи су од памтивека клесали и за то бирали најлепши камен у природи. У античком Риму урађено је у мермеру 50.000 стубова и уметничких дела. Мермера има у хиљадама боја. Познати су неисцрпни карарски мермерни каменоломи. Микеланђело је данима у самој планини бирао најлепше комаде мермера за своја величанствена уметничка дела.

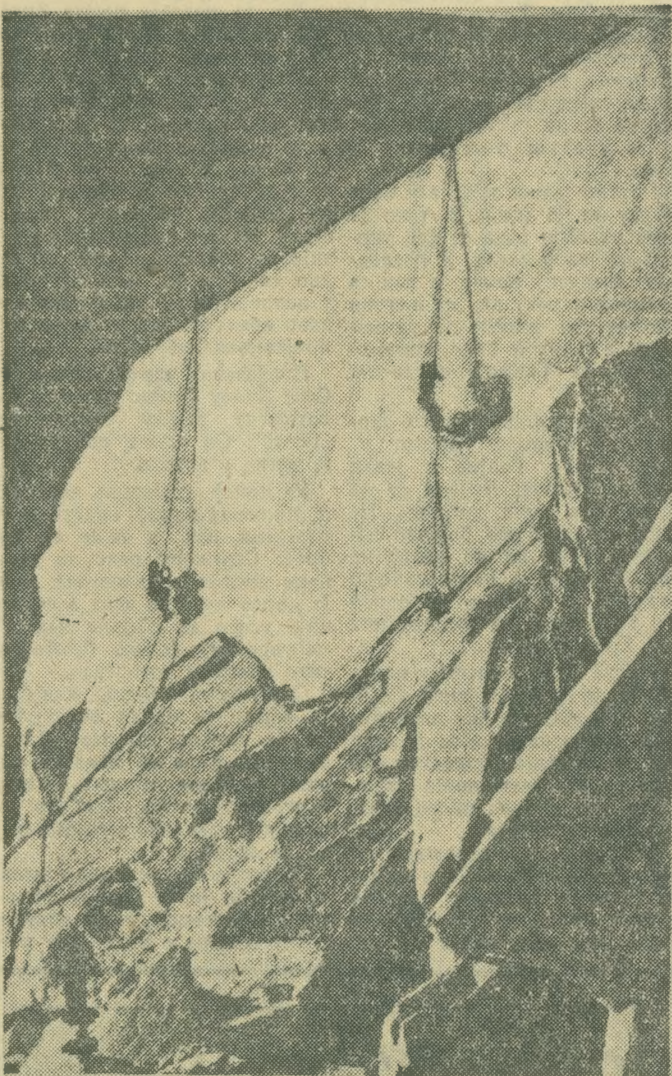
За хемичаре, мермер је само калцијум-карбонат, а за геологе он је диван производ дејства огромних температура и страховитог притиска који влада у џиновским аутоклавима земљине утробе. Вајари и неимари мермер сматрају као сировину богова, достојну да се у њој опредмете највиша уметничка надахнућа и најлепша људска стремљења, способну да се њоме дочарају најсмелије замисли градитељске маште.

1600 узорака мермера

Проучавање мермера је достигло нарочито висок степен на Римском универзитету у чијој се збирци налази око 1.600 разних узорака античког мермера. Само сиви мермер заступљен је у тој збирци са 43 разне подврсте. Највећа ризница мермера на свету налази се у италијанској области Карари где већ неколико столећа читав тај крај живи од експлоатације бескрајног белог каменог мора које се крије у боковима Апуанских Алпа. Ту, на брду Сагро, саграђена је највећа и надужа индустриска жичара у Европи и индустриска железничка пруга од 32 километра. Карара даје најлепши бели мермер на свету а четири петине све италијанске производње мермера потиче баш одатле.

Од давнина су вајари и неимари жудели за најлепшом сировином коју је створила природа. Грчка је била прва отаџбина лепог мермера. У својој „Природној историји" која је нека врста енциклопедије античких наука, Плиније наводи да се мермер почео употребљавати у већој мери још у доба прве Олимпијаде, 775 године пре наше ере. Данас знамо да су већ стари Микени клесали своје идоле и вазе у мермеру.

Архитектонска употреба мермера је новијег порекла. До краја шестог столећа античке зграде су грађене од кречњака. Остаци храма Пизистрата на Акропољу претстављају најстарије сведочанство о употреби мермера у архитектонске сврхе. Улепшавање Атине за време Перикла је добрим делом остварено захваљујући богатству Атике у лепом мермеру. Дивни ситнозрни мермер са брда Пентелика временом, после полирања, добија изглед најлепше слонове кости.

Дивни споменици

Атински споменици као Партенон, Пропилеји, храмови Атине као и Тезеја, а касније монументални олимписки Зевсов храм исклесани су од њега. Мермер из планине Пентелик у Атини био је у античко доба толико цењен да је у другом столећу наше ере римски богаташ Херод Атикус купио све атинске руднике мермера. У старој Грчкој било је око 30 рудника мермера из којих је извађено 400.00 кубика. Веома леп мермер вађен је и у рудницима Наксос и Парос.

Све до Александрова времена, када се први пут почео употребљавати мермер у боји, био је на цени само бели. Пуритански републикански Рим је дуго сматрао употребу мермера за недозвољен луксуз против чега је Катон често грмео. Коришћење афричког мермера из Нумидије за плочнике римских улица проузроковало је прави протест, а када је конзул Красус, 95 године наше ере, украсио свој дом са шест мермерних стубова Римљани су се страховито побунили. Рим је дуго времена добијао мермер само трговачким разменама или просто пљачком из Грчке.

Експлоатација мермера у Риму почела је тек у доба Царства. Август се хвалио да је Рим, град црепа и цигле, преобразио у мермерну престоницу света. Велики храмови Јупитера и Аполона су грађени од мермера. И данас још у Риму постоји 10.000 мермерних античких стубова а према једној процени пред крај царства било их је око 50.000. Па ипак, и Римљани су претежно употребљавали мермер за облагање својих храмова.

Наши надалеко познати мајдани

Застој и просперитет у експлоатацији мермера увек су били одраз падова или успона економског живота земље и народа. Када је силно царство у трећем столећу наше ере почело да опада жудња римских грађана за луксузом и мермером била је достигла врхунац, али су економске тешкоће и стална новчана криза онемогућавале отварање нових рудника. Хиљаде дивних споменика доживели су незавидну судбину да буду претворени у обичну сировину коју су доцније обрађивали невешти неимари. Један од најлепших познатијих споменика је монолитни Теодориков маузолеј од истарског мермера, саграђен у шестом столећу наше ере.

У току Средњег века мермер је нарочито био на цени у шпанским покрајинама Астурији и Каталонији и у италијанским градовима Пизи Луки и Прато. Ренесанса је своја највеличанственија дела оставила баш у мермеру. Док су велики вајари антике више волели бронзу, скулптори 15 и 16 века своја уметничка надахнућа поверавали су само мермеру. Велики Микеланђело је читаве дане проводио у рудницима мермера где је пажљиво посматрао како се велики блокови откидају из утробе планине. Својом мајсторском руком превлачио је преко мермерних жилица и бирао најлепше и најчвршће комаде од којих ће извајати своја бесмртна дела. Кипови, споменици на гробовима, најразличитији стубови, саркофази, рељефи и барељефи били су рађени у мермеру за време Ренесансе. И на крају да поменемо да и у нашој земљи има надалеко познатих мајдана мермера као што су на Хвару, Брачу, Похорју, Венчацу и у Прилепу.

Мермерни блокови чупани су из утробе планина од памтивека на исти начин — помоћу танке металне жице или тестере и финог, пречишћеног песка и воде. Квалитет песка игра у овом послу огромну улогу. То су знали и стари Римљани па су најфинији песак доносили чак из Наксоса, Египта, Абисиније и Индије.

НАУЧИТЕ СЕ ДА ДИШЕТЕ

Већина од нас не уме да дише, а да је то тачно уверићете се ако ма кога из своје најближе околине запитате — да ли је потребније обратити пажњу на удисање или издисање ваздуха. Већина ће се изјаснити у корист удисања мада уствари свако треба претежно да води рачуна о издисању. Ако желимо да добијемо у снази, треба равномерно и дубоко да издишемо а не да се упињемо како би у плућа сабили што више ваздуха У току дужег физичког напора, ако носите какав тежак куфер, ако брзо ходате, ако окопавате башту и слично посао ћете успешније обавити уколико своја плућа што боље празните. Колико је то тачно, најбоље могу да нам кажу певачи, тркачи, пливачи и говорници.

Кад се туширате хладном водом, ви дахћете и грчите се, што још више чини да вам је вода непријатна. Али ако, напротив, покушате да лагано и равномерно издишете устајали ваздух са дна ваших плућа, бићете изненађени како вам ниска температура воде прија. А зашто? Зато што се на тај начин ствара место за више кисеоника, а он оспособљава тело да се брзо прилагоди промени.

У случају физичке или психичке напетости, треба да обратите пажњу на равномерно дисање и дубоко издисање па ћете убрзо осетити олакшање. Већина људи дише само половином плућа зато што су навикли да удишу али не и да издишу до краја. Због тога често уздишимо! Уздах је, уствари, природни начин да се ослободимо устајалог ваздуха из плућа. Лекари знају, а многи болесници веома добро осећају, какве непријатне последице могу да наступе по тело и дух ако се плућа недовољно проветравају.

Уколико боље издишемо, утолико боље и удишемо. Количина удахнутог ваздуха, који се мери малим инструментом спирометром, зове се „животни капацитет". Циљ је да се повећа овај капацитет. Зато се препоручује да човек пре почетка рада добро издахне, не обрнуто — да добро удахне. Приликом пењања уз степенице, треба прво испразнити плућа, затим их напунити при пењању уз прва два степеника, а затим испразнити их уз друга два, итд. Потребно је да мислимо на ове савете само док се не научимо да правилно дишемо. Касније, то постаје навика.

Ево једног савета који ће нам омогућити да боље дишемо. Узмите новине и читајте у једном даху докле можете. Затим избројте речи које сте прочитали и сутрадан поновите ту вежбу. Из дана у дан ви ћете пратити напредак:, издисање устајалог ваздуха биће потпуније.

Даћемо још један савет за вежбу. Седните удобно на столицу, исправите се и док лагано удишете бројте до четири. Застаните за секунд и издишите бројећи до дванаест. Потом удишите бројећи до 5, а издишите до 15. Наставите ову вежбу све док не будете у могућности да издишете ваздух до 21. Тада ћете видети колико сте речи у стању да изговорите, или ако сте певач, колико дуго сте у могућности да певате једну арију у једном једином даху.

Вежбе у правилном дисању нису нимало тешке нити дуготрајне. Убрзо почињете и не опажајући то, правилно да дишете као што сте дотле несвесно дисали неправилно. Поред тога што ћемо на тај начин да уносимо више кисеоника у организам, правилно дисање делује и на читаво држање тела, нарочито лопатице, кичме и стомака, што претставља узгредну али важну корист.

Најмања сијалица

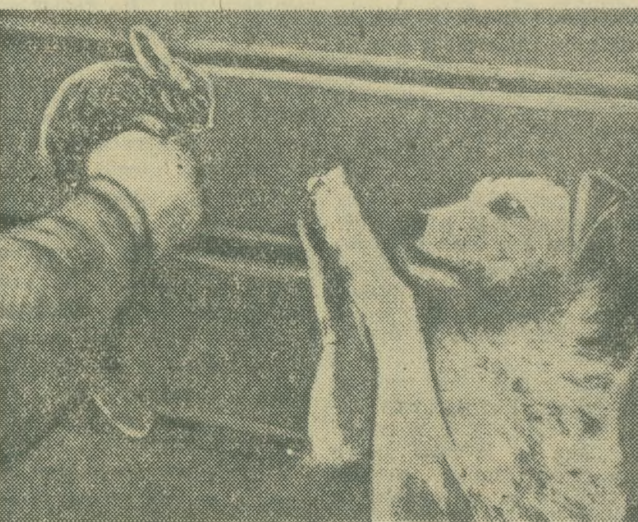
Најмања електрична сијалица, као зрно пиринча — 2,5 мм дуга, на којој се много времена радило, сада је усавршена у једној лабораторији у Вашингтону. Поред осталог она ће служити и за раосветљавање цифара на контролним таблама теледиригованих апарата.

О »СИРОТОМ ЗЕЧИЋУ«

ПОРОДИЦА ЈЕ НА ОКУПУ: ДВА ШТЕНЕТА. ЗЕЧИЋ И МАЈКА. ВИДИ СЕ ДА ИХ ОНА ВОЛИ СВЕ ТРОЈЕ

Мали зец који је остао без мајке, имао је среће јер је срео два топла и племенита срца — једно у човека који га је нашао, друго у кује, расе фокстеријер, која је била његов чувар. Вероватно у исто време када је зечић угледао свет и кучка је окотила два штенета. Али њеној материнској љубави ово као да је било мало па је са свом пажњом и љубави прихватила и малог немирног сиромашка. Тако сва три члана ове разнородне породице уживају подједнако њену љубав и старање.

ЧОВЕК ЈЕ УЗЕО ЗЕЧИЋА У РУКУ. А МИШКА МОЛИ И МОЛИ ДА ЈОЈ ГА ВРАТИ

ИЗМЕЂУ

ДВЕ ВАТРЕ

Долази Грајмс. Долази Грајмс! — проносио се узвик кроз логор Мисуриске дивизије једног дана у априлу 1862 године.

Уморни и прљави војници су се на знак трубе брзо окупили у центру логора око мајора Апсалома Грајмса. Њихове очи сијале су чудном ватром из које се могла прочитати чежња за домом. Без речи су посматрали како одвезује џак са поштом који је тек донео.

После, за време кратког оброка, Грајмс им је разделио хартију и омоте да напишу писма кућама. И убрзо је џак опет био пун. Махнувши својим великим шеширом уз ратни поклич, Грајмс је поново пошао на пут да се пробије кроз линије Северњака до Сент Луиса.

Сличне сцене одигравале су се небројено пута за време Америчког грађанског рата. Многи храбри људи са обе стране често су ризиковали животе знајући шта за војнике значи писмо од куће. Међу њима је сигурно најпожртвованији и најхрабрији био мајор Грајмс.

Држава Мисури је 1861 године била подељена на присталице Севера и Југа. Већ у почетку рата Север је заузео њену територију и са малим прекидима држао је све до краја рата. Присталице Југа су се повукле са армијом Конфедерације а њихове породице и имања остали су под непријатељем. Месецима нису имали прилике да чују ништа о својима и једини начин да добију неку вест од њих или им напишу коју реч било је преко тајних курира. Тако се Грајмс, некадашњи речни пилот, решио на овај опасан подвиг — да преноси пошту између борбених линија.

Грајмс је био веома погодан за тај посао. Као пилот на Мисисипију изврсно је познавао реку. Али он је имао још и једну другу особину, знао је како треба да се опходи са Јенкијима.

Када су Северњаци позвали њега и још једног речног пилота Сама Клеменса (уствари Марка Твена) да се јаве на дужност, он је успео да побегне из саме команде места, док је генерал који је требало да их прими разговарао са неким женама.

После много перипетија стигао је до војске Југа и придружио јој се. Пред крај године приликом једног окршаја био је ухваћен и стрпан у затвор Сент Миртл у Сент Луису. Марта 1862 паробродом је требало да буде пребачен до логора Алгон у Илиноису. Али пошто је лично познавао бродског пилота, машинисту и више чланова посаде Грајмс је, док су остали заробљеници скинути са брода у Алтону, остао да подмазује машине. Стражари који су претражили брод нису у уљем замазаном машинисти успели да препознају непријатељског официра. Следећег јутра Грајмс је прешао на други брод и уз помоћ пилота који му је такође био одличан пријатељ, ускоро се нашао слободан у Сент Луису.

Овде је схватио колико је потребан човек, довољно храбар да се пробије кроз линије и однесе пошту војницима који су били далеко од дома. Његови пријатељи су тајно сакупили стотине писама за војнике и он је кренуо на свој опасни задатак. После шест дана он је већ предао писма, и ускоро се опет нашао у Сент Луису са џаком поште за породице јужњачких бораца.

Жене које су му помагале да сакупи писма дале су се опет на посао: у своје широке сукње ушиле су тајне џепове у којима су криле писма. Говорило се да је једна жена могла да сакрије хиљаду писама.

Следећи његов пут се завршио несрећно. Напустивши пароброд, на неких осамдесет километара од Сент Луиса он је наставио пут скифом. Успео је да камуфлиран врбиним грањем прође неопажен поред непријатељских ратних бродова. Али је упао у битку која је управо беснела. Скренуо је у реку Арканзас. Ту је био откривен и ухваћен. Пре него што је пао у руке Северњака успео је да џак са писмима сакрије у једно шупље дебло у мочвари.

Затворили су га у тврђаву градића званог Каиро. Река је у међувремену надошла и поплавила његову ћелију. Помоћу ножа који је сакрио у постави одела избушио је рупу у дрвеном поду и кад је вода опала он се извукао напоље. У луци Каира попео се на брод препун војника Федерације који су ишли за Тенеси. Нико га није препознао, добио је чак

Коначно је стигао до својих али овог пута без писама — она су остала у мочвари. Поново натоварен поштом одмах је кренуо натраг. Док је брод боравио у луци Каира он се сакрио испод једног чамца за спасавање. Четвртог јуна је већ испоручио писма породицама у Сент Луису.

Грајмс је понекад радио сам а некипут је имао помагаче. Полиција и војска Северњака су на све стране исплели мрежу не би ли га ухватили. Чак су и грађани учествовали у томе.

Портир једног хотела у Сент Луису га је издао и тако је опет ухваћен када се већ укрцао на једну скелу. У последњем тренутку бацио је џак са писмима у реку али су његови противници успели да га извуку. У њему је било довољно доказа да Грајмса осуде на смрт.

Иако брижљиво чуван у злогласном затвору Грасиот у Сент Луису, Грајмс и један његов пратилац успели су да 2 октобра уноћ побегну. На који је начин ово бекство изведено нико ни до данас не зна. А Грајмс је, не оклевајући сакупио нова писма и однео их војницима на положајима код Холи Спринга.

Војска Југа је лагано попуштала пред надмоћним Севером. Виксбург је био опседнут 1863. Грајмсов задатак је сада био да пробије блокаду и однесе пошту браниоцима града. За ово је требало много лукавости и храбрости.

Имао је једног сарадника по имену Боб Лауден. Дали су прво да им један лимар направи четири кутије у које су смештена писма а потом су оне залемљене тако да у њих није продирала вода. Кутије и пар весала сместише у скиф. Једне мрачне ноћи они су се спустили низ реку и прошли поред целокупне флоте Севера. Када су били ван домашаја топова они су одвеслали до Виксбурга.

Али та предаја поште била је врло тужна: многа имена се нису одазвала. Чињеница да је толико младића погинуло дубоко је потресла овог човека челичних живаца. И он и Лауден су били толико потиштени да им је њихов позив постао неподношљив. Дуго су их три генерала наговарала да наставе. Најзад, привезавши кутије са повратном поштом за дно свог скифа, они обучени у непријатељске униформе, поново кренуше натраг поред непријатељских бродова.

Пролазећи поред обале у Сент Луису Грајмс примети укотвљену моћну оклопњачу „Есекс". Он одмах одлучи да је дигне у ваздух.

Уз помоћ пријатеља направи примитивну бомбу, смести је у платнени џак и попе се на брод. Стражару рече да има неки пртљаг за капетана, али је морао дуго да чека а нигде није успео да сакрије џак. У међувремену фитиљ бомбе је тихо пиштећи догоревао.

Окренуо се и мирно, али брзо сишао са брода очекујући да ће сваког тренутка бити разнесен. Када се измакао од очију морнара отворио је џак и зграбио фитиљ. Требало је само још неколико сантиметара па да догори.

Грајмс је био исковао и план да зароби један брод у Мемфису и да помоћу њега дотури храну посади у Виксбургу која је умирала од глади. Брод је већ био пун намирница за војску Севера. Све је било спремно, а баш тада Грајмс и његови људи угледаше други брод који је долазио узводно и на коме је на великом платну било исписано: „Виксбург се предао".

Још много узбудљивих часова је Грајмс преживео. А мрежа око њега све се више сужавала. Опет је био ухваћен и овога пута под троструком стражом изведен је пред суд у Сент Луису. Осуђен је 18 јуна 1864 — на смрт вешањем. Одмах после суђења он је опет почео да припрема план за бекство.

Пун идеја као и увек до детаља је проучио план у коме је главну улогу играла једна гомила дрва усред дворишта. Али у најкритичнијем тренутку када су се већ били сакрили један од његових другова обори пањ. То је проузроковало рушење целе гомиле уз заглушујући тресак и откривање бегунаца. Стражари су почели да пуцају и убили тројицу а Грајмса ранили на два места.

Изгледало је да је то крај.

Али када су се 1 децембра отворила врата његове ћелије није то било да би га одвели на губилиште већ да би му сам командант затвора уручио помиловање претседника Линколна у коме је било изражено дивљење његовој храбрости иако је био непријатељ.

Ко је крадљивац?

Пун ужаса чувар у Лувру примети да је нестала једна мала скупоцена статуа. То се десило пред само затварање музеја и свега неколико посетилаца је још било ту. Чувар онда затвори сва врата и обавести полицију о крађи.

Очекујући да стигну власти, он упита:

— Хоћете ли бити добри, цењени посетиоци, да ми кажете где сте били за последњих тридесет минута и шта сте посматрали?

— Ја сам стајао пред сликом Мурила; уживам да посматрам његове преплануле уличне мангупе.

— Ја сам стајао пред Милоском Венером; дивио сам се племенитој линији њених рамена и витких руку.

— Седео сам на клупи пред Рембрантовим делима; његове тамне боје умирују ми живце.

У том моменту зачуше се сирене полициских аутомобила и чувар отвори врата да би службенике безбедности пустио унутра.

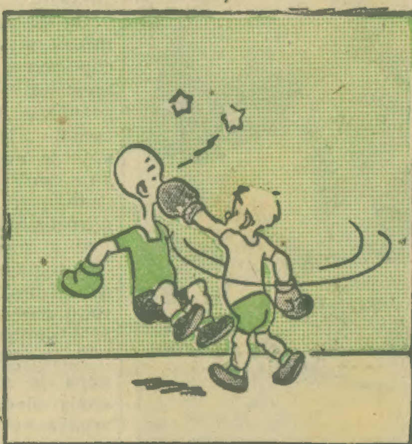
Испитивања нису настављена. Чувару је било јасно ко је лопов и он показа полицајцима једног од оне тројице посетилаца:

— Ухапсите овог човека, он је украо статуу.

Тако је и било. А због чега је чувар набедио баш онога који је гледао Венеру? Просто зато што је рекао да је посматрао кип Венере и њене руке, а она их нема.

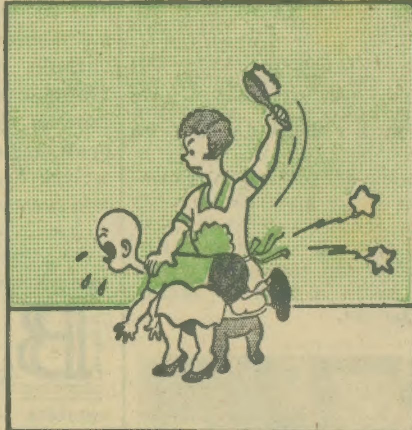

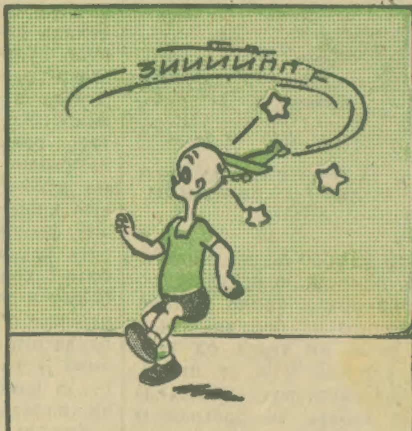

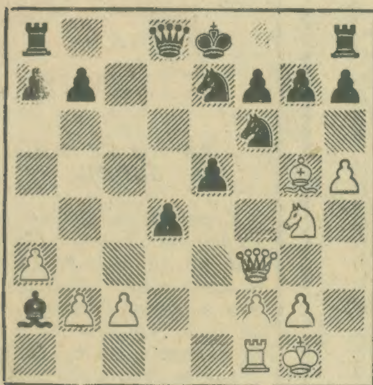

Учимо шах

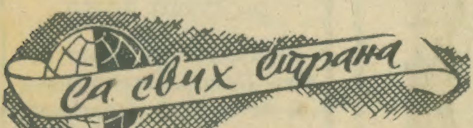
LXXX

Бели је слабији, и то много. Али, као да му то није довољно, он нуди даму за скакача: Дф3:ф6. Црни, не размишљајући ни секунде, узима даму: г7:ф6. А сада? Бели даје црном шах: Сг4:ф6+. Црни нема бирања: Ке8—ф8. И бели му даје мат: Лг5—х6.

Кад је већ био матиран, црни замоли белог, који му је био пријатељ, да му дозволи да врати потез и да он, црни, место г7:ф6, направи рокаду. Бели му то дозволи. Шта ће сада бити? Бели опет даје даму: Дф6:г7+. Црни ради оно што мора: Кг8:г7. После овога црни ће у два потеза бити матиран: 1. Лг5—ф6+, Кг7—г8 2. Сг4—х6 мат.

Ово је једна од оних ситуација које нам пружају доста поуке о смислу и значају жртава у шаху. Међу великим шахистима данашњице, који радо жртвују фигуре, један од најпознатијих је совјетски велемајстор Таљ.

ЗАШТО У ЈЕДНОМ РОЈУ ИМА САМО ЈЕДНА МАТИЦА — Зашто, кад она угине, радилице одмах створе нову матицу? Зашто се, уопште, пчеле роје? Све се то догађа због једне мале жлезде која се налази у матичиној доњој вилици. Жлезда лучи извесну материју којом матица приликом „умивања" покрива своја крила и тело. Радилице, које су стално око матице, лижу њено тело и тако се хране „матичином материјом" коју разносе и остале пчеле. Чим матица угине, радилице осете недостатак ове супстанце и стварају нову матицу. Према Енглезу доктору Колину Батлеру и његовим сарадницима, из пренасељене кошнице одлази нови рој зато што нема довољно матичине супстанце за све пчеле. Први следећи задатак ове групе научника састоји се у томе да открију шта претставља ова материја и у чему је њена привлачна снага за пчеле радилице.

★

ПУТ У ВАСИОНУ СИГУРАН — Међу астронаутима и астрономима је доскора владало мишљење да ће метеорити бити највећа сметња свемирским лађама. Резултати добијени са вештачких сателита демантовали су овај страх. Стручњаци су израчунали да би се свемирски брод на свом путу кроз васиону који би трајао 14 хиљада часова, сударио само са једним грамом метеорита.

★

ДЕВЕДЕСЕТ ОТСТО ФРАНЦУСКЕ ДЕЦЕ носи нехигијенску обућу, тврди доктор Лелијевр који је испитивао 998 деце између 6 и 10 година старости. Он каже да 37 отсто мушкараца и 31 отсто девојчица имају равне табане, а узрок овоме као и разним „слабостима" ногу француске деце је у неодговорном раду индустрије која производи ципеле према моди, стварајући само форму обуће а нимало не води рачуна о самој нози што је много важније. Према облику стопала, лекар је одредио шест типова ногу од којих је такозвани египатски најраспрострањенији — око 60 отсто. Доктор предлаже да фабриканти ципела производе не само помодну већ и хигијенску обућу према његовим моделима, који спречавају нежељене последице.

★

УСАВРШЕНИ КЕРАМИЧКИ МАГНЕТИ снажнији су два до три пута од гвозденог магнета исте тежине а поред тога не губе своју снагу на високој температури, јер су научници успели да произведу магнетно поље у њима баш за време формирања керамике на високој температури и притиску. Ове магнете производе у САД од мешавине праха два метална оксида: оксида гвожђа и баријума.

★

УВОЗ ЛУТАКА са Хаитија забрањен је у САД на захтев санитарних власти. У последње време лутке са Хаитија имале су велику прођу у Сједињеним Државама, али пошто се главе лутака праве од ораха махагонијевог дрвета, у коме има отровног уља, купци су оболевали од тешке алергије. Дете које би случајно прогутало око овакве лутке одмах би оболело а било је и смртних случајева.

★

СВЕТЛЕЋЕ СТАКЛО — У Америци је пронађено светлеће стакло. Ако се кроз стаклену плочу прекривену једном нарочитом материјом која је добар проводник пусти електрични ток она светли као сијалица. Ново „светлеће стакло" се уопште не загрева, његова светлост не блешти, далеко је трајније од данашњег стакла за сијалице. Када се оваква сијалица користи целу годину дана потроши електричне енергије само за 3 динара.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЖЕНА СТРАСТАН ЛОВАЦ

По изгледу младолика, мада има 67 година, Ана Степанова је још страстан ловац. Професионални ловац постала је 1938, после смрти свог мужа, који је био познат ловац на звери у Северном Уралу. Иако већ тада није била млада, она је одлазила у лов сама. Сви су је — и суседи и рођаци одговарали, тврдећи да то није позив за жене. Међутим, она је ипак ишла. Пошто је и с мужем врло често одлазила у лов као помагач она је знала све његове тајне. Тријумфовала је када је први пут уловила медведа, а до данас има 36 њихових кожа поред богате збирке кожа других звери.

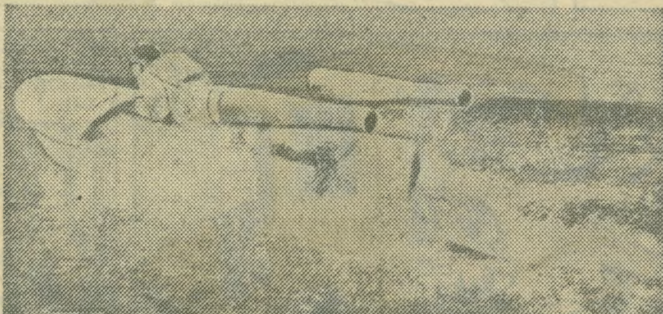
ДА УГЛЕДАЈУ СВЕТЛОСТ ДАНА

Музеј Лувр у Паризу има толико много дела познатих сликара и вајара да није у стању све да их одједном изложи. Тако се многа дела налазе по таванима и подрумима. Управа музеја је сада решила да наместо 2300 дела изложи друга, како би и она угледала најзад светлост дана.

СНАЖНИ АЛИ СПРЕТНИ РОБОТ

Научницима је потребна машина слична роботу која ће као главни механичар на атомској ваздухопловној пећи заменити човека. У Америци је усавршена таква машина која ће да заштити човека од опасног зрачења а може да изводи десет основних покрета као људска шака. Помоћу „палца" и осталих прстију може да закуца ексер, постави једну ствар поред друге, одврне шраф или окреће хула-хоп. Снага јој је већа од најснажни је људске шаке али ипак нежним покретом успева да откине листић са крунице красуља.

МАЛИ ЧАМАЦ СА ДВА МЛАЗНА МОТОРА

Посетиоци Кањон Језера у Аризони могу да виде мали чамац како клизи по води уз грмљавину своја два млазна мотора. Њега је направио 22-годишњи Бил Пирсон са својим оцем. Мотори покрећу чамац брзином од 70 км на сат али, према речима Пирсона, могу и брже. Саграђен за брзу вожњу на једну миљу он је дуг 2,26 метра, а тежак само 75 килограма са комплетном опремом. Сваки млазни мотор развија притисак од 50 кг. Уместо уобичајених уређаја Пирсон користи славине за гориво. За вожњу од једне миље машине сагоре 27 литара високооктанског горива.

НАЈНИЖИ АУТОМОБИЛ

Ако сте мислили да аутомобил не може бити нижи од досадашњих, преварили сте се. Руска тркачка кола „Звезда" у облику цигаре висока су само 55 см. Возач у њима лежећи на леђима управља колима. Машина од само 250 кубика омогућиће развијање брзине од 165 километара на час.

ЧУДАК НАД ЧУДАЦИМА

Један становник малог села Бирена у Вестфалији једини нема у кући уведену струју. Пре извесног времена он је ипак купио телевизор али га је монтирао у суседству и тамо иде свако вече да гледа програм.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Чудновата слика

То је бравар — мајстор Лука
Створила га вешта рука
Од ексера и од кука.

КАКО ЈЕ АРАПИН ИЗБЕГАО СМРТ

У северном Мароку једно непријатељско племе је заробило Арапина Ахмед Ибн Амума после жестоке борбе. Уморни због његовог упорног отпора победници су одлучили да га убију. Али у последњем тренутку шеик му је дозволио да учини последњу изјаву.

— Дозвољавам ти да кажеш нешто — рекао је. Ако буде истина, стрељаћемо те. Ако буде неистина обесићемо те.

После кратког размишљања лукави Ахмед је рекао:

— Ви ћете ме обесити.

И тако спасао себи живот.

Зашто? Ево, ми ћемо вам објаснити:

Када би га они после ове изјаве стварно обесили она би била истинита и у том случају не би требало да га обесе већ да га стрељају. Нису могли ни да га стрељају, јер би у том случају његова изјава била неистинита и они би морали да га обесе.

ЗАГОНЕТКЕ

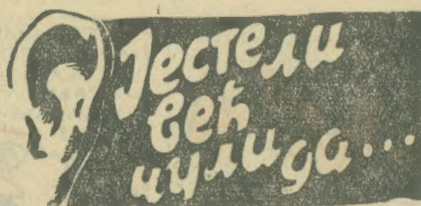
Твоје очи увек виде
Оно што те свуда прати;
Куд год идеш оно иде,
А где станеш ту ће стати;
Ал' се не да ухватити!
Кажи шта то може бити?

(Сенка)

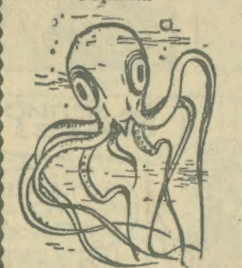
ЧЕМУ СЕ СМЕЈУ ОВА ДВА КЛОВНА?

Повежите бројеве писаљком па ћете видети.

... сматра се да у афричким шумама има још свега око 10.000 горила.

... џиновске хоботнице имају огромне очи чији пречник може да износи и до 35 сантиметара.

... први радио-апарат продат је 13 јануара 1906 године у Сједињеним Америчким Државама.

... соколови за лов били су у Средњем веку веома скупи. Забележено је да је мађарски владар Лудвиг II „опростио" дужан порез у висини од 40.000 златних талира неком кардиналу да би му овај уступио једног сокола који је био специјално извежбан за лов на чапље.

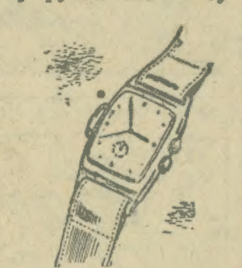

... на свету има 2.000 врста комараца, од којих 160 врста преносе маларију.

... по мишљењу многих историчара медицине, прва епидемија грипа појавила се у Европи 1387 године. Иначе, назив „грип" дошао је од француског глагола „грипе", што значи зграбити, шчепати.

... кад осматра околину, арктички зец се подигне на задње ноге и тако усправљен гледа на све стране. Међутим, кад открије непријатеља, спушта се „на све четири" и бежи.

... у једној фабрици у Кијеву израдили су ручни сат — будилник тежак свега 34 грама.

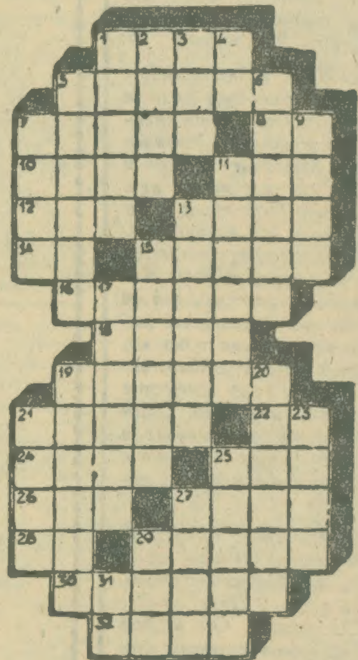
..., француски хемичари пронашли су неку материју која омогућује да све остале материје без разлике, као што су то например гипс и цемент, постану одлични проводници електричне струје чим се њоме премажу.

... у пољопривредним областима Сједињених Америчких Држава постоје банке које фармерима позајмљују овце. Као камату, банке узимају јагањце које ове овце донесу на свет.

Водоравно: 1) наша река; 5) наша планина; 7) аутор романа „Зелени Хајнрих"; 8) домаћа животиња; 10) траг дивљачи; 11) део теразија; 12) производ ливења; 13) полуострво на северу Европе; 14) слово латинице; 15) грађевински надзорник; 16) бојни отров; 18) острво; 19) руски баснописац (19 в.); 21) чехословачка новчана јединица; 22) спев; 24) ларма; 25) свеза; 26) страно женско име; 27) личност из народне поезије; 28) египатско божанство; 29) река у Африци; 30) град у Црној Гори; 32) домаћа животиња (множ.).

Усправно: 1) затон; 2) француски револуционар (18 в.); 3) град у Француској; 4) два слова; 5) фирентински вајар (16 в.); 6) један минерал; 7) град у Француској; 9) бедеми од шљунка; 11) прилог; 13) страно женско име; 15) пети део; 17) вест, обавештење; 19) виновник; 20) место у Словенији; 21) дефект; 23) врста јела; 25) посед; 27) пиринач; 29) мушко име; 31) два слова.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) С(танковић) К(орнелије); 3) Стон; 5) мрамор; 7) Кумровец; 9) ура; 10) име; 11) ка; 12) ас; 14) ер; 15) тајфун 18) боем; 19) Ловрак; 21) са; 22) аа; 23) ум; 25) рпе; 27) аба; 29) Парагвај; 31) Дојран; 32) стан; 33) аб.

Усправно: 1) стар; 2) Комо; 3) срма; 4) нови; 5) Мурат; 6) ремен; 7) Кук; 8) Цер; 12) Ајова; 13) сфера; 16) Або; 17) ума; 19) Лапад; 20) Кубан; 21) срп; 24) мај; 26) Ерос; 27) аван; 29) ајта; 30) граб.

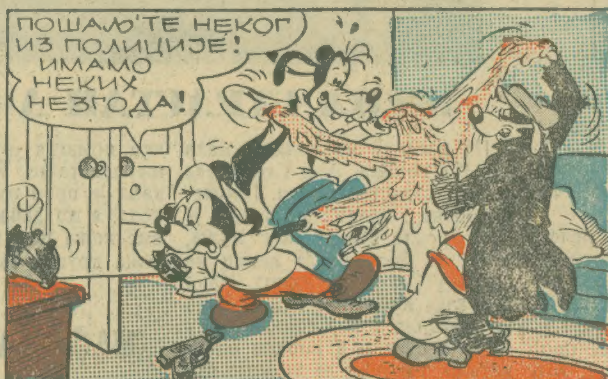

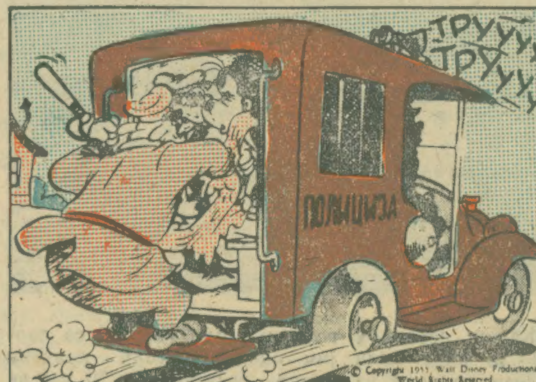

ДА ЛИ СЕ ЈОШ ДИВИШ

Хорације и Шиља имали су да снесу Минин клавир са горњег спрата у приземље. Клавир је био велики, старомодни, па је посао био више него тежак. Кад су се најпосле нашли у приземљу, Шиља је дубоко уздахнуо и онда прекорно казао Хорацију:

— Је ли ти, да ли и сада још цениш Бетовена и Моцарта?!

ТРИ МУШКАРЦА И ДВЕ ЖЕНЕ

— Ујка Пајо, ухватио сам пет мува: три „мушкарца" и две „жене", хвали се Раја.

— Како то, Рајо?

— Па лепо и просто: три муве биле су на флаши с вином, а две муве су шетале по огледалу.

ОН САМО ДРЖИ

— Гајо, Гајо, зашто вучеш Плутона за реп. Знаш ли да то није племенито.

— Па ја га, ујка Пајо, не вучем за реп. Ја сам га само ухватио за реп, а Плутон вуче сам.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

По чему је гарденија добила име?

Шта су графити?

Ко је био Тодор Илић-Чешљар?

ОДГОВОР:

ГАРДЕНИЈА је род грмоликих биљака које су увек зелене. Припада породици бројева. Постоји сто врста, које расту претежно у тропским пределима Старога света. Позната је врста гарденија флорида пореклом из Кине. Често је гаје у топлим стакленим баштама у Европи, јер је веома цењена због јако мирисавих белих цветова. Плодови ове и једне друге врсте гарденије дају такозване жуте кинеске комушке које служе као средство за бојење. Гарденија је добила име по енглеском лекару и ботаничару А. Гардену.

ГРАФИТИ је назив којим археологија означава античке натписе, цртеже и карикатуре урезане оштрим предметом или нацртане кредом и угљеном по зидовима, као, например, у Помпеји и у катакомбама. Ови графити имају известан културно-историски и језички значај. Назив графити употребљава се и за цртеже урезане на металним предметима и на керамичким посудама. Ова техника је из Грчке пренесена у Етрурију и у Рим. Осим тога реч графит означава и мраморне плоче украшене разнобојним фигурама и орнаментима.

ТОДОР ИЛИЋ-ЧЕШЉАР био је сликар. Родио се у Чуругу или Сириту 1746 године, а умро у Петровом Селу 1793 године. Он је био један од првих српских сликара, који је, после студија у Бечу, Италији и Русији, деловао у Војводини, где је радио иконе, портрете и зидне слике црквама. Један део његових радова уништен је 1848-1849 године.

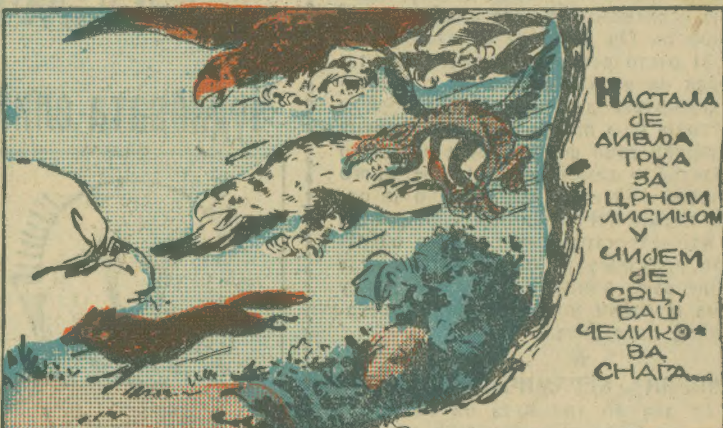
БАШ ЧЕЛИК

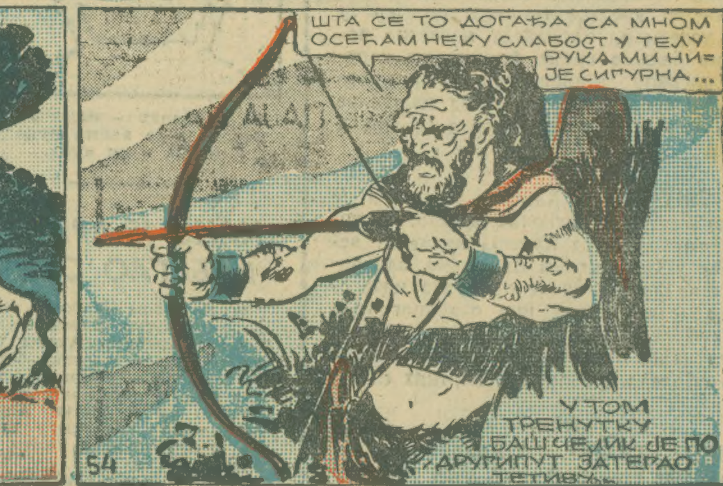
АЛИ У ТРЕНУТКУ КАД СУ УЛАЗИЛИ У ШУМУ...

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика", штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. — Тек рач. број 101 707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају